

**TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN
KANNANOTTO**

**HALLINNONALAN KIRJANPITOYKSIKÖIDEN JA
TALOUSARVION ULKOPUOLELLA OLEVIENT
VALTION RAHASTOJEN**

TILINPÄÄTÖKSISTÄ VUODELTA 2024

Sisällys

Johdanto	3
Työ- ja elinkeinoministeriön kannanotto ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen tilinpäätöksestä vuonna 2024 ..	5
Työ- ja elinkeinoministeriön kannanotto Geologian tutkimuskeskuksen tilinpäätöksestä vuonna 2024	15
Työ- ja elinkeinoministeriön kannanotto Business Finlandin tilinpäätöksestä vuonna 2024	17
Työ- ja elinkeinoministeriön kannanotto Kilpailu- ja kuluttajaviraston tilinpäätöksestä vuonna 2024.....	20
Työ- ja elinkeinoministeriön kannanotto Patentti- ja rekisterihallituksen tilinpäätöksestä vuonna 2024	22
Työ- ja elinkeinoministeriön kannanotto Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tilinpäätöksestä vuonna 2024 .	25
Työ- ja elinkeinoministeriön kannanotto Energiaviraston tilinpäätöksestä vuonna 2024.....	28
Työ- ja elinkeinoministeriön kannanotto Valtiontakuurahaston tilinpäätöksestä vuonna 2024.....	31
Työ- ja elinkeinoministeriön kannanotto Valtion ydinjäterahaston tilinpäätöksestä vuonna 2024	35

Johdanto

Tilinpäätöskannanottojen säädösperusta sekä työ- ja elinkeinoministeriön ohjeet

Tilinpäätöskannanottojen laadinta perustuu talousarvioasetuksen (1243/1992) 66 i §:ään, jonka mukaan ministeriöiden tulee antaa perusteltu tilinpäätöskannanotto hallinnonalaansa kirjanpitoyksikön sekä valtion rahaston tilinpäätöksestä ja niistä toimenpiteistä, joihin tilinpäätös ja siitä annettu Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomus ja muut kirjanpitoyksikön tai talousarvion ulkopuolella olevan valtion rahaston toimintaa ja taloutta sekä tilinpäätöstä koskevat selvitykset ja lausunnot antavat aihetta.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan kirjanpitoyksikkö- ja rahastokohtaiset tilinpäätöskannanotot on jaoteltu seuraavan sisällön mukaisesti:

1. Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta
2. Käytettyjen tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulostavastuun kannalta sekä kehittämistarpeet
3. Toimenpiteet, joihin kirjanpitoyksikössä tai rahastossa on ryhdyttävä tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi
4. Toimenpiteet, joihin ministeriö ryhtyy tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi.

Tilinpäätöskannanotot ovat kunkin osaston osastopäällikön ja tulosohjaajan allekirjoittamia. Kooste hallinnonalan kannanotoista annetaan 15.6. mennessä ja sen allekirjoittavat ministerit kansliapäällikön esittelystä.

Yhteenveto vuoden 2024 tilinpäätöskannanotoista

Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Yhteenvetona voidaan todeta, että työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan virastot saavuttivat vuoden 2024 yhteiskunnalliset tulostavoitteet pääosin hyvin. Kokonaisuutena virastot pystyivät vastaamaan yhteiskunnallisiin odotuksiin ja edistämään hallitusohjelman mukaisia painopisteitä.

Myös toiminnallisen tuloksellisuuden osalta toiminnallisen tehokkuuden tavoitteet on pääosin saavutettu. Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus jäi kuitenkin useissa virastoissa alle tavoitetason. Tämä edellyttää jatkossa tarkempaa seurantaa, hinnoittelun tarkistamista ja toiminnan tehostamista.

Asiakas- ja sidosryhmätyytyväisyys on säilynyt kaikissa virastoissa hyvällä tai erinomaisella tasolla. Myös henkilöstön työtyytyväisyys säilyi vakaana tai parani useimmissa virastoissa, mikä tukee myös toiminnan laatua ja jatkuvuutta.

Käytettyjen tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulostavastuun kannalta sekä kehittämistarpeet

Kaikkien kirjanpitoyksiköiden ja rahastojen osalta ovat tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa esitetyt tiedot olleet riittäviä ja kattavia.

Toimenpiteet, joihin kirjanpitoyksikössä tai rahastossa on ryhdyttävä tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Vuoden 2024 tilinpäätösten perusteella kirjanpitoyksiköiden ja rahastojen tulee ryhtyä konkreettisiin toimenpiteisiin toimintansa kehittämiseksi ja tuloksellisuuden parantamiseksi.

ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen tulisi kehittää maksullisen toiminnan kustannusvastaavuutta, vahvistaa alueellista TKI-yhteistyötä sekä edistää tietojohdantamista osana aluehallintouudistusta. Geologian tutkimuskeskuksen puolestaan tulisi laajentaa rahoituspohjaansa, lisätä kansainvälistä toimintaa ja tehostaa investointien seurantaa.

Business Finlandin on tärkeää jatkaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämistä sekä panostaa henkilöstön hyvinvointiin ja tehtävien selkeään priorisointiin. Patentti- ja rekisterihallituksen tulisi keskittyä taloudellisen tasapainon varmistamiseen, toimitilahankkeen edistämiseen ja tietojohdantamisen kehittämiseen.

Tukesin toimenpiteiden painopisteenä tulisi olla resurssien tehokas käyttö, maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuden parantaminen sekä digitalisaatiohankkeiden jatkaminen. Energiaviraston osalta keskeistä olisi tehtävien priorisointi ja digitalisaation kehittäminen.

Valtiontakuurahaston tulisi jatkaa riskikeskittymien seurantaa ja varmistaa puskurivarojen riittävyys. Valtion ydinjäterahaston taas tulisi selkeyttää suojaosuuksien ja vakuuksien raportointia, valmistautua ydinenergia-lain uudistukseen sekä kehittää sijoitustoiminnan vaikuttavuustavoitteita.

Valtiontalouden tarkastusviraston vuotta 2024 koskevissa virastojen tilintarkastuskertomuksissa ei ollut erityistä huomautettavaa.

Toimenpiteet, joihin ministeriö ryhtyy tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Vuoden 2024 tilinpäätösten perusteella ministeriö ryhtyy useisiin toimenpiteisiin hallinnonalan virastojen ja rahastojen toiminnan kehittämiseksi ja tuloksellisuuden parantamiseksi. Ministeriön tavoitteena on varmistaa, että virastot pystyvät vastaamaan muuttuvan toimintaympäristön haasteisiin tehokkaasti ja vaikuttavasti.

Ministeriö kehittää tulosohjausta ja raportointia tiiviissä yhteistyössä virastojen kanssa. Tavoitteena on parantaa ohjauksen läpinäkyvyyttä ja vaikuttavuutta hyödyntämällä valtiovarainministeriön johdolla kehitettävää tulosohjaussovellusta.

Ministeriö pyrkii turvaamaan virastojen resurssit ja rahoituksen erityisesti niissä yksiköissä, joissa tehtävät ovat lisääntyneet tai joissa säästötoimet ovat aiheuttaneet paineita. Ministeriö seuraa tilannetta tarkasti ja esittää lisäresursseja tarpeen mukaan.

Digitalisaation ja tietojohdantamisen edistäminen on keskeinen painopiste. Ministeriö tukee virastojen tietojärjestelmien kehittämistä ja varmistaa, että ratkaisut ovat asiakaslähtöisiä ja yhteen toimivia. Samalla panostetaan tiedolla johtamisen käytäntöjen vahvistamiseen.

Ministeriö valmistelee tarvittavia lainsäädäntömuutoksia mm. PRH:n ja Valtiontakuurahaston toimintaan liittyen. Lisäksi ministeriö panostaa vaikuttavuuden arviointiin ja riskienhallintaan. Erityistä huomiota kiinnitetään esimerkiksi Valtiontakuurahaston riskikeskittymiin ja rahastoitujen varojen riittävyyteen.

Tilinpäätöskannanotoissa esitetyt arviot otetaan huomioon virastojen tulostavoitteiden laadinnassa vuodelle 2026.

Työ- ja elinkeinoministeriön kannanotto ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen tilinpäätöksestä vuonna 2024

Työ- ja elinkeinoministeriö antaa valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 66 i §:n mukaisen perustellun kannanottonsa ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen vuoden 2024 tilinpäätöksestä. Tilinpäätöskannanoton perustana ovat viraston tilinpäätös, joka sisältää toimintakertomuksen, sekä siitä annettu valtioneulouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomus. Työ- ja elinkeinoministeriö on laatinut kannanoton yhdessä muiden ohjaavien tahojen kanssa.

Ohjaavien tahojen yleisarvio ELY-keskusten tuloksellisuudesta ja tavoitteiden saavuttamisesta on hyvä. Valtion aluehallinnon uudistus on vaatinut merkittävää ELY-keskusten valmistelupanosta valtionhallinnon sopeutustoimien lisäksi. Muutoksen keskellä johdolla on ollut suuri vastuu nykyisten tehtävien häiriöttömän toiminnan turvaamisessa sekä henkilöstön johtamisessa muutokseen. Toimintaympäristön haasteista huolimatta ELY-keskukset saavuttivat pääosin niille asetetut tulostavoitteet, vaikkakin työllisyyden hoitoon liittyvien tavoitteiden saavuttamisessa olivat suurimmat vaikeudet. Yleisarvio myös KEHA-keskuksen tuloksellisuudesta ja tavoitteiden saavuttamisesta on hyvä. KEHA-keskus on pääosin saavuttanut sille tulossopimuksessa vuodelle 2024 asetetut tulostavoitteet.

Liikenne- ja viestintäministeriön/Väyläviraston yleisarvio ELY-keskusten tuloksellisuudesta ja tavoitteiden saavuttamisesta on erinomainen. ELY-keskukset ovat saavuttaneet tulossopimuksessa asetetut tulostavoitteet pääosin. Vuosi 2024 oli korjausvelkarahoituksen ja maanteiden päällystämisen volyymin ison nousun takia työläs, mutta vuosi saatiin onnistuneesti päätökseen ja yli 4000 kilometriä maanteitä päällystettyä. Yhteistyötä on tehty tiiviisti ELY-keskusten ja Väyläviraston kesken.

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo oman toimialansa tehtävien kannalta, että yleisarvosana ELY-keskusten tuloksellisuudesta ja tavoitteiden saavuttamisesta on hyvä. ELY-keskukset ovat säilyttäneet toiminnassaan laadukkaan ja tavoitteellisen tason haastavassa toimintaympäristössä, jossa aluehallintouudistuksen valmistelu on merkittävästi sitonut voimavaroja samanaikaisesti, kun valtionhallinnossa käynnistyvien sopeuttamistoimien myötä voimavarat vähenevät.

Opetus- ja kulttuuriministeriön yleisarvio ELY-keskusten tuloksellisuudesta ja tavoitteiden saavuttamisesta on hyvä. ELY-keskukset ovat pääosin saavuttaneet niille asetetut tavoitteet osaamisen, TKI-toiminnan ja alueellisen yhteistyön osalta.

Työ- ja elinkeinoministeriön yleisarvio ELY-keskusten tuloksellisuudesta ja tavoitteiden saavuttamisesta on hyvä. ELY-keskukset ovat pääosin saavuttaneet niille asetetut tavoitteet, mutta työllisyyden kehitys oli heikkoa lähes kaikilla alueilla eikä tavoitteisiin siltä osin päästy. TE-toimistojen lakkauttaminen vuodenvaihteessa 2024 ja julkisten työvoimapalvelujen siirtyminen työllisyysalueille oli myös merkittävä muutos ELY-keskusten tehtäväkentässä. Valtion aluehallinnon uudistuksen lisäksi TE-toimistomuutos on vaatinut ELY-keskuksilta suurta työpanosta.

Ympäristöministeriön yleisarvio ELY-keskusten Y-vastualueen tuloksellisuudesta ja tavoitteiden saavuttamisesta on hyvä. ELY-keskukset ovat pääosin saavuttaneet niille asetetut tavoitteet. Kokonaisuudessaan arvioiden tulostavoitteiden saavuttamista pääosin voidaan siten pitää erittäin hyvänä tuloksena.

Vaikka KEHA-keskus on pääosin saavuttanut sille asetetut tavoitteet, tulisi kiinnittää huomiota siihen, että tavoitteiden toteumatiedot voisi avata selkeästi myös eri vastualueiden tehtäväkokonaisuuksien sekä ei-toteutuneiden tavoitteiden osalta.

1. Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Sekä ELY-keskusten että KEHA-keskuksen tuloksellisuus on kehittynyt hyvin. Tulossopimuksessa ELY-keskuksille oli asetettu sekä numeerisia indikaattoreita että sanallisia tavoitteita. ELY-keskusten yhteiskunnallista vaikuttavuutta kuvaavat tulostavoitteet on luokiteltu aluehallintovirastojen ja ELY-keskusten yhteisessä strategia-asiakirjassa määriteltuihin strategisiin painopisteisiin seuraavien neljän ylätasen tavoitteiden alle:

1. Lisäämme elinvoimaa
2. Toteutamme kestäväää ja puhdasta siirtymää
3. Edistämme varautumista ja kokonaisturvallisuutta
4. Turvaamme hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta

1.1 Tulostavoitteiden toteutuminen ja niiden merkitys toiminnalle sekä huomioita tavoitteista, joita ei saavutettu

ELY-keskukset saavuttivat pääosin vaikuttavuuden tavoitteet pois lukien useat työllisyyden tavoitteet. Seuraavassa esitetään toimialakohtaiset arviot tavoitteiden toteutumisesta vuonna 2024:

Liikenne- ja viestintäministeriön ja Väyläviraston arvion mukaan ELY-keskusten tuloksellisuus on pysynyt edelleen hyvällä tasolla. Vuoden 2024 tulossopimuksessa ELY-keskuksille oli asetettu kolme numeerista tavoitetta, joista toteutui kolme koko maan mittakaavassa, mutta muutama yksittäinen ELY ei saavuttanut tienkäyttäjien tyytyväisyys- tai henkilövahinko-onnettomuuksien tavoitetta. Sanallisia tavoitteita oli yksi ja se toteutui täysin.

Liikenne- ja viestintäministeriön/Väyläviraston toimialan osalta ELY-keskukset ovat pääosin saavuttaneet asetetut tavoitteet. Sanallinen tavoite ”Väylänpidon toimenpiteet on kohdistettu asiakastarpeiden ja vaikuttavuuden perusteella. Alemman tieverkon käytettävyyttä turvataan ja kuntoa on parannettu yksittäisillä kriittisimmillä osuuksilla” toteutui kaikkien ELY-keskusten osalta. Elinkeinoelämän tarpeita on pystytty viime vuosia paremmin huomioimaan myös päätieverkon ulkopuolella, koska korjausvelkarahoitusta oli käytössä maanteiden uudelleenpäällystämisiin vuoden 2024 aikana. Toimenpiteiden pääpaino oli keskiviilkaalla tieverkolla, mutta rahoitusta pystyttiin ohjaamaan hiukan myös alemmalle tieverkolle. Käytössä olleen korjausvelkarahoituksen osuus oli merkittävä, joten suuremman urakkavolyymien läpivienti suunnittelusta toteutukseen oli haaste henkilöstöresurssien kannalta. Alempi tieverkko on edelleen kroonisessa rahapulassa kuntotilanteeseen nähden, joten haasteilta ei silti voida välttää alemman tieverkon kuljetuksien olosuhteissa.

Laajemmat päällystysohjelmat ovat näkyneet myös tienkäyttäjien tyytyväisyydessä maanteiden kuntoon. Kahta ELY-keskusta lukuun ottamatta tavoite saavutettiin. Tienkäyttäjien tyytyväisyys maanteihin talvikaudella jäi saavuttamatta vain yhdeltä ELY-keskukselta. Talvi 2023-2024 oli sääolosuhteiltaan kylmä ja lumipeitettä oli pitkään. Tästä syystä ajo-olosuhteet pysyivät vakaampina ja tämä lienee pitänyt tyytyväisyyden hyvällä tasolla lähes koko maassa.

Henkilövahinkoon johtaneiden onnettomuuksien vähenevä kehityssuunta on edelleen positiivinen koko maan osalta, vaikka tavoite jäikin saavuttamatta yhden ELY-keskuksen osalta. Kehityksen suunnan pitäminen tavoitteen mukaisena edellyttää kuitenkin paljon toimia jatkossakin liikenneturvallisuuden nollavision saavuttamiseksi. Tavoitteen osalta haasteena on yhä poliisin tekemän onnettomuusraportoinnin vähentyminen ja vakavien onnettomuuksien tilastoinnin hitaus. Onnettomuuksien osalta vuosittainen satunnaisvaihtelu on haaste vuosittaisessa tavoiteasetannassa.

Maa- ja metsätalousministeriö arvioi, että ELY-keskukset ovat saavuttaneet erittäin hyvin ministeriön tulos- ja toimialaohjauksessa keskuksille asettamat toimialansa tehtäviä koskevat tavoitteet. ELY-keskusten tuloksellisuus on kehittynyt myönteisesti. ELY-keskuksille on asetettu viisi numeerista tavoitetta, joista

kaksi toteutui täysin lähes jokaisessa ELY-keskuksessa. Kolme tavoitetta toteutui osittain. Tavoitteet jäivät toteutumatta pääosin ELY-keskuksista riippumattomista syistä. Lisäksi tulossopimuksessa oli työ- ja elinkeinoministeriön kanssa yksi yhteinen sanallinen tavoite ja yksi yhteinen numeerinen tavoite. Sanallinen tavoite: Alueiden elinkeinorakenne on monipuolistunut, toteutui pääosin. Tavoite: ELY-keskusten yritysrahoitusta saaneiden yritysten liikevaihto kasvaa, toteutui osittain.

Tuenhakijoille maksettavissa olevat EU-tuet ovat näinä haastavina aikoina erityisen merkittäviä kotimaisen ruuantuotannon ja maaseutualueiden elinvoiman turvaamiseksi. ELY-keskusten rooli maksujen edellytyksenä olevissa ja oikea-aikaisesti vaadittavissa valvonnoissa on keskeistä. Komission edellyttämät pinta-alamonitoroinnin laadunarvioinnit ovat jakautuneet epätasaisesti eri ELY-keskusten alueelle, mikä on aiheuttanut aikatauluhaastetta. ELY-keskukset ovat haasteista huolimatta tehneet tarvittavat laadunarvioinnit kiitettävästi.

ELY-keskusten hoitamisessa maa- ja metsätalousministeriön toimialan luonnonvaratehtävissä korostuvat turvallisuuden, huoltovarmuuden, kriittisen infrastruktuurin turvaamisen sekä ilmastonmuutokseen sopeutumisen haasteet. ELY-keskukset ovat tehtävissään vastanneet näihin haasteisiin erinomaisesti ja vaikuttavasti.

Maa- ja metsätalousministeriön ja Ruokaviraston ohjaamissa tehtävissä tavoitteet toteutuivat pääosin. CAP-suunnitelman toimeenpanon käynnistyminen alkuperäistä tavoiteaikataulua myöhemmin ja erityisesti viive yritys- ja hanketukien maksamisen aloituksessa haastoivat tavoitteiden saavuttamista. Lisäksi investointitukien hakuaktiivisuuteen vaikuttivat toimintaympäristön muutokset kuten yleinen kustannustason nousu ja heikko suhdannetilanne. Maa- ja elintarviketalouden valvontasuunnitelmat toteutuivat täysin lähes kaikissa ELY-keskuksissa.

*Opetus- ja kulttuuriministeriö arvioi, että ELY-keskukset ovat saavuttaneet hyvin ministeriön ohjauksessa keskuksille asettamat toimialansa tehtäviä koskevat tavoitteet. ELY-keskusten tuloksellisuus on kehittynyt myönteisesti. ELY-keskuksille on asetettu kaksi sanallista tavoitetta, jotka ovat toteutuneet kokonaan tai osittain kaikissa ELY-keskuksissa. Syitä osittaiselle toteutumiselle tavoitteen *Alueen yritysten kasvun ja työllistämisen edellytyksiä on vahvistettu* osalta ovat olleet työvoimakoulutuksen rajaaminen määrärahasyistä. Myös osa luovien alojen ja kulttuurin kehittämistoimista on jäänyt seuraavaan vuoteen. Sanallinen selitys tavoitteen toteutumisesta puuttuu Uudenmaan, Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan ja Lapin ELY-keskuksilta. Toinen sanallinen tavoite *Koulutustarjonta vastaa paremmin elinkeinoelämän ja jatkuvan oppimisen tarpeisiin* on toteutunut kokonaan kahta ELY-keskusta lukuun ottamatta. Syitä osittaiseen toteutumiseen ovat työvoimakoulutuksen käytössä olevan määrärahan vähäisyys ja yhteishankintakoulutusten määrän jääminen tavoitteesta (määrä ei lisääntynyt) talouden epävarmasta tilanteesta ja heikosta työvoiman kysynnästä johtuen.*

Opetus- ja kulttuuriministeriön toimialalla panostuksia on tehty jatkuvan oppimisen verkoston vakiinnuttamiseksi ja yhteistyön vahvistamiseksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen (JOTPA) kanssa. Myös elinikäisen ohjauksen palvelujen saatavuuteen ja laatuun on kiinnitetty huomiota. Koulutusperäisen maahanmuuton ja osaajahoukuttelun kehittämistä on jatkettu verkostoyhteistyönä. Kansainvälisten korkeakouluopiskelijoiden työelämään sijoittumisessa ratkaisevaa on työnantajien kiinnostus, johon yhteistyössä korkeakoulujen kanssa on pyritty vaikuttamaan. Luovien alojen yrittäjyyttä ja kulttuurimatkailua on edistetty etupäässä maaseutuohjelman rahoituksilla sekä toimintaan tarkoitettulla erityisrahoituksella. Jatkossa odotuksia kohdistuu erityisesti TKI-toiminnan vaikuttavuuden kasvattamiseen. Yhteistyö korkeakoulujen ja muiden alueellisten innovaatiotoimijoiden välillä on vahvistunut, ja ministeriö kannustaa lisäämään tässä työssä onnistuneiksi arvioituja toimia.

ELY-keskukset ovat arvioineet osaamiseen ja ohjauksen kehittämiseen liittyvät tavoitteet suurelta osin toteutuneiksi. Koulutustarjontaa on onnistuneesti kohdennettu alueellisiin tarpeisiin. Vain kaksi ELY-keskusta arvioi tavoitteen toteutuneen osittain johtuen rahoituksen niukkuudesta ja taloudellisesta

epävarmuudesta. Yhteistyö sidosryhmien kanssa on ollut tiivistä. Kansainvälisten opiskelijoiden kasvun edellyttämää yhteistyötä on edistetty, mutta osa ELY-keskuksista ei ole raportoinut tähän liittyvästä toiminnasta.

Alueen yritysten kasvun ja työllistämisen edellytysten vahvistamiseen liittyvä tavoite on arvioitu suurelta osin toteutuneeksi. Syinä osittaiseen toteutumiseen mainitaan määrärahasyyt ja toteuman siirtyminen seuraavaan vuoteen.

TKI-toimintaan liittyvä yritysten, korkeakoulujen ja muiden innovaatiotoimijoiden välisen yhteistyön vahvistumisen tavoite on toteutunut lähes kaikissa ELY-keskuksissa. Vain kaksi ELY-keskusta on arvioinut tavoitteen toteutuneen osittain. Keskeiset toimet ovat liittyneet verkostoyhteistyön vahvistamiseen, uusien toimintamallien edistämiseen, TKI-rahoitusmalleista tiedottamiseen, liiketoimintaekosysteemien luomiseen sekä yhteistyöhön oppilaitosten ja tutkimuslaitosten kanssa.

Työ- ja elinkeinoministeriön arvion mukaan ELY-keskusten tuloksellisuuden kehitys on jatkunut pääosin myönteisenä. Vuoden 2024 tulossopimuksessa ELY-keskuksille oli asetettu viisi numeerista tavoitetta, joista toteutui neljä ja toteutumatta jäi yksi. Sanallisia tavoitteita oli kahdeksan ja niistä toteutui täysin seitsemän ja pääosin yksi. ELY-keskuksille asetetut tavoitteet työllisyyden osalta jäivät suuremmilta osiltaan toteutumatta. Tavoitteista poikkihallinnollisia/yhteisiä muiden ohjaavien tahojen kanssa oli yksi-toista. Näistä tavoitteista kymmenen oli sanallisia ja yksi numeerinen. Tavoitteita oli niin ympäristöministeriön, maa- ja metsätalousministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön kuin Väyläviraston kanssa. Poikkihallinnolliset tavoitteet toteutuivat pääosin.

Työllisyyden kehitys oli heikkoa lähes kaikilla alueilla eikä tavoitteisiin siten päästy. Rakennetyöttömyyden vähentäminen oli haastavaa ja siihen liittyvän tulostavoitteen saavutti vain kaksi ELY-keskusta. Työvoiman kysynnän lasku ja talouden laskusuhdanne sekä työllisyysmäärärahojen niukkuus vaikeuttivat asetettujen työllisyystavoitteiden saavuttamista. Pohjoismaisen työllisyysmallin toimenpanon seurantaan laaditun mittariston tietoja ei ollut tietojärjestelmän lähdekoodin muutosten takia lainkaan saatavissa. TE-toimistojen lakkauttaminen vuodenvaihteessa 2024 ja julkisten työvoimapalvelujen siirtyminen työllisyysalueille oli myös merkittävä muutos ELY-keskusten työkentässä.

Ympäristöministeriön arvion mukaan ELY-keskusten tuloksellisuuden kehitys on jatkunut pääosin myönteisenä, ja suurin osa asetetuista tulostavoitteista on toteutunut. Yhteiskunnallista vaikuttavuutta kuvaavat tavoitteet olivat Y-vastuualueen osalta seuraavat: *toteutamme kestävää ja puhdasta siirtymää; edistämme varautumista ja kokonaisturvallisuutta sekä turvaamme hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta*. Ympäristöministeriö asetti kolme tulostavoitetta: *hiilinegatiivisuutta ja luontokadon pysäyttämistä kohti on edetty tavoitteiden mukaisesti; haitallisten päästöjen väheneminen ja ilmatoriskien hallinta sekä ihmisten hyvinvointia, luontosuhdetta sekä sujuvaa ja turvallista arkea tukeva rakennettu ympäristö*. Lisäksi ympäristöministeriöllä oli yhteisiä tulostavoitetta muiden ELY-keskuksia ohjaavien tahojen kanssa. Tulostavoitteiden sisältämistä mittareista kolme oli numeerisia ja neljä sanallisia. Yhteisten tulostavoitteiden mittareista yksi oli numeerinen ja viisi sanallisia.

ELY-keskuksille asetettujen numeeristen mittareiden toteumissa oli tavoitekohtaista vaihtelua. Suurin osa ELY-keskuksista ei saavuttanut täysimääräisesti luonnon monimuotoisuuden vaalimisen ja vahvistamisen tavoitteita. Kuitenkin mm. vuoteen 2025 päättyvän METSO-ohjelman tavoitteet saavutetaan. Piilaantuneista maa-alueista johtuvien riskien vähenemisistä koskevat tavoitteet toteutuivat hyvin.

ELY-keskuksille asetetut sanalliset mittarit toteutuivat pääosin. Luontotyyppien ja lajisuojelun edistämisen tavoitteet toteutuivat pitkälti suunnitellusti. Helmi-elinympäristöohjelman toimeenpanossa on ELY-keskuskohtaisia eroja, mutta pääsääntöisesti ELY-keskukset ovat osoittaneet hyvää sitoutuneisuutta ja tuloksellisuutta ohjelman toimeenpanossa. Uudistuneen luonnonsuojelulain mukaisten luontotyyppien

inventointi ja suojeleminen on käynnistynyt suurimmassa osassa ELY-keskuksia, ja painotus on ollut tavoitteiden mukaisesti tiukasti suojelluissa luontotyypeissä. Vesien- ja merenhoidon toimenpideohjelmien tavoitteet ovat yleisesti ottaen toteutuneet hyvin, ja toimenpiteitä on saatu edistettyä. ELY-keskukset ovat edistäneet työssään valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista. Kestävää yhdyskuntarakennetta kuvaavan indikaattorin kehitys on valtakunnallisesti ja suurten kaupunkiseutujen osalta oikeasuuntainen. Kaavoitus edistää ilmastokestävyyttä ja puhdasta siirtymää -tavoite on toteutunut hyvin, ja ELY-keskukset ovat osaltaan edistäneet kaavoituksen ilmastokestävyyttä ja puhdasta siirtymää.

Ympäristöministeriön ja muiden ohjaavien tahojen yhteisten tulostavoitteiden toteutumisessa oli tavoitekohtaista vaihtelua. Ympäristöministeriöllä oli yhteinen puhtaan siirtymän edistämisen tavoite työ- ja elinkeinoministeriön kanssa, mihin kuului kaksi mittaria. Tavoitteessa yritystoiminnan tukemiseksi puhtaan siirtymään (puhtaan siirtymän investointien määrä on kasvanut) arviolta puolet ELY-keskuksista ei täysin päässyt tavoitteeseen. Selittäväksi tekijäksi on raportoitu mm. rahoitushakemusten vähäistä määrää. Tavoite puhtaan siirtymän hankkeiden edistämisestä ennakkoluuloisuuden ja viranomaisyhteistyön kautta toteutui täysimääräisesti. Ympäristöministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön yhteiset tavoitteet ja mittarit ilmastotyön vaikuttavuudesta alueella sekä kiertotalouden vauhdittamisesta alueella toteutuivat hyvin. Yhteinen tavoite vahvasta poikkihallinnollisesta varautumisesta ja kokonaisturvallisuuden yhteistoiminnasta toteutui pääosin hyvin. Ympäristöministeriö asetti yhdessä Ruokaviraston ja Väyläviraston kanssa tulostavoitteen valvonta on vaikuttavaa ja oikea-aikaista. Ympäristöministeriön osalta mittarissa tarkastellaan ympäristövalvonnan valvontasuunnitelmiin sisältyvän ympäristönsuojelulain mukaisen valvontaohjelmien toteutumista. ELY-keskusten riskiperusteisen arvioinnin perusteella tehdyt valvontaohjelmat toteutuivat täysimääräisesti seitsemässä ELY-keskuksessa, ja viisi ELY-keskusta jäi hieman asetetusta tavoitteesta. Vain yksi ELY jäi merkittävästi tulostavoitteen toteutumisesta.

ELY-keskusten valvontaohjelmat laaditaan riskiperusteisen arvioinnin perusteella. Siten voidaan tulkita, että niiden toteutumisella voidaan varmistaa ympäristönsuojelun tason säilyminen. ELY-keskusten välisen toteutumien vaihteluun on vaikuttanut mm. valvontakohteiden suuri määrä, kuten esimerkiksi merkittävä määrä eläinsuojia ja turkistarhoja. Pandemioiden (koronapandemia ja lintuinfluenssa) seurauksena on jäänyt valvontavelkaa, kun tarkastuksia mm. eläintiloilla ei ole voinut toteuttaa. Lisäksi vihreän siirtymän ennakoneuvottelut ja YVA-hankkeiden suuri määrä ovat vienneet valvontaresursseja.

Vaikka KEHA-keskus saavutti pääosin sille asetetut tavoitteet, tulee jatkossa kiinnittää huomiota toteutumien selkeään raportointiin mm. ei-toteutuneiden tavoitteiden sekä eri vastuualueiden tehtäväkoko- naisuuksien osalta.

1.2 Tulosoajauksessa huomioitavat valtionhallinnon yhteiset teemat

Digitalisaation edistäminen/Turvalliset, luotettavat ja yhteen toimivat digitaaliset palvelumme ovat asiakaslähtöisiä ja sujuvoittavat prosesseja

ELY-keskukset ovat pääsääntöisesti olleet aktiivisia tavoitteen *toimintaprosesseja sujuvoitetaan digitalisaation keinoin* edistämiseksi, vaikka toisaalta toimintakertomuksessa on todettu, että ELY-keskuksille ei ole tarjottu riittävästi osallistumismahdollisuuksia järjestelmien kehittämistyöhön ja tavoitteen toteutuminen on pitkälti KEHA-keskuksen vastuulla. Kymmenen ELY-keskusta arvioi tavoitteen toteutuneen ja viidessä ELY-keskuksessa tavoitteen on arvioitu toteutuneen osittain.

KEHA-keskuksella on keskeinen rooli koulutuksen digitaalista toimintaympäristöä koskevien ratkaisujen kehittämisessä. Kehittämistyössä on olennaista yhteentoimivuus koulutuksen hakupalvelujen sekä korkeakoulujen yhteisen Digivisio 2030 hankkeen kanssa. Tässä työssä on tärkeää varmistaa, että ohjauspalvelut ja niihin liittyvät digitaaliset ratkaisut tukevat ja täydentävät toisiaan resurssiviisaasti.

Digitaaliset palvelut kehittyvät jatkuvasti ja niiden käyttö laajenee. Lajisuojaus näkökulmasta Laji.fi -tietojärjestelmän rooli on kasvanut kaiken aikaa. ELY-keskuksista tarvitaan aktiivista osallistumista ympäristöhallinnon uuden tietojärjestelmän kehittämistyöhön, jotta myös tulevien elinvoimakeskusten ja Lupa- ja valvontaviraston toiveet ja tarpeet tulisivat huomioiduiksi kehitystyössä. Digitalisia palveluita kehitetään myös mm. jätetietojen sekä purkumateriaalin ja rakennusjätteen tietojärjestelmien sekä rakennetun ympäristön tietojärjestelmän (RYHTI) osalta. Näiden järjestelmien käyttöönottoa ELY-keskuksissa tulee edelleen edistää, ja lisäksi ELY-keskusten tulee kannustaa myös muita relevantteja tahoja käyttämään niitä.

Tietojohdamisen kehittäminen

Tietojohdamisen tavoitteet ovat vielä uusia ja vuonna 2024 kehittämissä otettiin uusia askeleita ja ELY-keskusten yhteistyötä TEM:n ja KEHA-keskuksen kanssa tiivistettiin. Tietotarvekartoitusprosessia valmistettiin ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen yhteistyönä osana aluehallintouudistuksen toimeenpanoa ja toteutus siirtyi vuodelle 2025. Systemaattisen tiedolla johtamisen tavoitteeseen on liittynyt yhtenä osana tiedon hyödyntämisen nykytilan arviointi, jossa toteutettiin syksyllä 2024 arviointikeskustelut TEM:n tietojohdamisen verkostossa sovellettavan mallin mukaisesti.

Yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistäminen

Yhdeksän ELY-keskusta on parantanut yhdenvertaisuussuunnittelun laatua tai pysynyt tasolla 3. Toisaalta kuusi ELY-keskusta arvioi tavoitteen toteutuneen osittain, vaikka tavoitteen eteen onkin tehty toimenpiteitä. Tietoisuutta tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi on lisätty -tavoitteen arvio saavutaneen kahdeksan ELY-keskusta, neljä ELY-keskusta arvio saavuttaneen tavoitteen osittain tai kolmen ELY-keskuksen kohdalla tavoitteen ei arvioitu toteutuneen.

Toiminnallinen tehokkuus sekä tuotokset ja laadunhallinta

Ihmisten yhdenvertaisuus toteutuu työyhteisössä eri vähemmistöryhmien kohdalla -tavoitteeseen ei yksikään ELY-keskuksista aivan yltänyt. Kahdessatoista ELY-keskuksessa keskiarvo oli kuitenkin yli neljän, kolmessa ELY-keskuksessa hieman alle neljän.

1.3 Henkisten voimavarojen hallinta

ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen kokonaishenkilötyövuosikertymä kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 90,70 henkilötyövuodella (+ 2,6 prosenttia). Henkilötyövuosimäärä kasvoi yhdeksässä ELY-keskuksessa ja KEHA-keskuksessa. Vastaavasti henkilötyövuosimäärä laski kuudessa ELY-keskuksessa.

Kokonaistyötyytyväisyysindeksin tavoitteena olleen >3,7 saavuttivat kaikki virastot. Kokonaistyötyytyväisyys nousi hieman sekä ELY-keskuksissa että KEHA-keskuksessa edelliseen vuoteen verrattuna: ELY-keskuksissa 3,91 (+0,03) ja KEHA-keskuksessa 3,74 (+0,01). Kokonaistyötyytyväisyysindeksi vaihteli 3,73–4,26 välillä.

TE2024-uudistuksen takia TE-toimistoissa ei toteutettu työtyytyväisyyskyselyä. Vuoden 2024 ensimmäisellä puoliskolla käytiin virastokohtaiset yt-neuvottelut. Vuonna 2024 oli useita henkilöstölle kohdennettuja valtakunnallisia henkilöstöinfoja ja Palkeiden kanssa uudistukseen liittyvä henkilöstön palvelussuhdetietojen siirtoprojekti jatkui.

1.4 Erikoistumis- ja keskittämistehtävät (ELY-keskukset)

Erikoistumis- ja keskittämistehtävien tavoitteet on pääosin saavutettu. Seuraavaksi näihin liittyen muutamia ohjaavien tahojen huomioita:

Liikenne- ja viestintäministeriön/Väyläviraston mukaan ELY-keskukset saavuttivat tavoitteensa pääosin. Olosuhteisiin nähden (henkilöresurssit, kustannusten nousu) keskitetyissä tehtävissä on onnistuttu hyvin.

Maa- ja metsätalousministeriön arvion mukaan Kainuun ja Etelä-Savon ELY-keskukset ovat onnistuneet erinomaisesti vastaamaan muuttuneen turvallisuustilanteen myötä kasvaneisiin haasteisiin yhteiskunnan kriittisen infran varmistamisessa patoturvallisuuden ja vesihuollon valvonnalla.

Työ- ja elinkeinoministeriön arvion mukaan rakennerahastotehtäviä hoitavat ELY-keskukset ovat saavuttaneet tavoitteensa pääosin.

Ympäristöministeriö nostaa erityisinä onnistumisina esille Varsinais-Suomen ELY-keskuksen valtakunnallisen erikoistumistehtävän rakennusperintölain mukaisten asioiden koordinoinnissa ja kehittämisessä sekä Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen valtakunnallisen tuulivoimaneuvonnan. Lajisuojelelun osalta poikkeuslupia koskevia lupatehtäviä on keskitetty Varsinais-Suomen ELY-keskukselle, joka on hoitanut tehtävää erinomaisesti. Uudenmaan ELY-keskus on hoitanut Helmi-ohjelman toimeenpanossa keskeisen Kunta- ja järjestö-Helmi-avustushaun ja hankkeiden hallinnon erinomaisesti.

1.5 Suomen Kestävän kasvun ohjelman toimeenpano (KEHA-keskus)

KEHA-keskus kirjanpitoyksikkönä hallinnoi kuutta RRF-rahoitteista toimenpidettä. Näissä KEHA-keskus toimii toteuttajana, osatoteuttajana tai tukiviranomaisena. Toimenpiteistä neljä sijoittuu työ- ja elinkeinoministeriön, yksi ympäristöministeriön ja yksi maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle. Toimintakertomuksessa on raportoitu riittävällä laajuudella KEHA-keskuksen hallinnoimien toimenpiteiden ja näiden tavoitteiden etenemisestä sekä rahoituksen toteutumisesta.

2. Käytettyjen tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulosvastuun kannalta sekä kehittämistarpeet

Tilinpäätöksessä on raportoitu asianmukaisesti tulossopimuksessa asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Tiedot ovat riittävät ja tietojen analysointi sekä mahdollisten poikkeamien syiden erittely on toteutettu asianmukaisesti. Myös toiminnallisen tehokkuuden tiedot on raportoitu riittävällä tasolla.

Ympäristöministeriö kuitenkin toteaa, että raportoinnissa tulisi kiinnittää huomiota vastuualuekohtaisten tietojen esittämiseen ja analysointiin. Esimerkiksi kustannusvastaavuuden analyysissä suuret ELY-kohtaiset erovaisuudet vaatisivat lukujen avaamista huolellisesti myös eri vastuualueiden toiminnan näkökulmasta. Lisäksi toiminnan vaikuttavuutta kuvaavissa virastokohtaisissa tiedoissa oli melko suurta vaihtelua, ja ne eivät olleet sisällöllisesti yhteismitallisia. Tulostavoitteiden toteumatiedot eivät kuvaa välttämättä riittävällä tavalla toiminnan tuloksellisuutta kaikissa tavoitteissa. Mittaristoa kehittämällä saadaan paremmin kuvattua esimerkiksi valvontaan sisältyvä kokonaistyömäärä.

3. Toimenpiteet, joihin ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen on tarpeen ryhtyä tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Valtiontalouden tarkastusvirasto (VTV) on antanut ELY-keskusten ja TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen (KEHA-keskus) tilintarkastuksesta varainhoitovuodelta 2024 tilintarkastuskertomuksen (30.4.2025, D/303/04.08.01/2024). Tarkastus on suoritettu tarkastusviraston tilintarkastusohjeen mukaisesti ja se on kohdistunut valtion talousarviosta annetun asetuksen 63 §:n tarkoittamaan tilinpäätökseen, tilinpäätöstietojen perustana olevaan kirjanpitoon ja tuloksellisuuden laskentatoimeen, sisäiseen valvon-

taan sekä talousarvion ja sitä koskevien keskeisten säännösten noudattamiseen. Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu eikä huomautuksia virastolle ollut.

VTV:n tilintarkastajan vuosiyhteenvedossa ELY-keskusten ja TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskusten vuoden 2024 tilintarkastuksesta on todettu seuraavasti: kustannusvastaavuuslaskelman mukaan julkisoikeudellisen maksullisen toiminnan tuotot ovat 9,749 miljoonaa euroa ja kustannusvastaavuus 76 prosenttia. Tarkastuksessa kiinnitettiin huomiota julkisoikeudellisista suoritteista perittävien maksujen kustannusvastaavuuden laskuun. Kustannusvastaavuus on laskenut viime vuosina (kustannusvastaavuus oli 76 prosenttia vuonna 2024, 82 prosenttia vuonna 2023, 88 prosenttia vuonna 2022, 95 prosenttia vuonna 2021 ja 111 prosenttia 2020), minkä takia KEHA-keskuksen tulee edelleen kiinnittää huomiota toiminnan kustannusvastaavuuteen. VTV:n tilintarkastajan vuosiyhteenvedossa todetaan, että tarkastuksessa saatujen tietojen mukaan KEHA-keskus on tältä osin ryhtynyt korjaaviin toimenpiteisiin.

Tuloksellisuuden parantamiseksi ohjaavat tahot esittävät seuraavaa:

ELY-keskusten tulee edelleen kiinnittää erityistä huomiota kasvavien tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan panostusten mahdollisimman vaikuttavaan hyödyntämiseen vahvistamalla alueellista yritysten, korkeakoulujen ja muiden innovaatiotoimijoiden välistä yhteistyötä ja verkostoja.

Kansainvälisten korkeakouluopiskelijoiden määrä on kasvussa. Huomiota tulee kiinnittää heidän työelämäyhteyksiensä vahvistamiseen ja alueille sitoutumiseen.

ELY-keskusten toivotaan edelleen kiinnittävän erityistä huomiota komission nimeämiin CAP:n mainehaittoihin, niiden havaitsemiseen ja tarvittaviin jatkotoimiin, jotta Suomen rahoitussääntö voidaan tältäkin osin turvata. ELY-keskuksen tulee jatkaa ydintehtävien ansiokasta hoitamista. CAP-suunnitelman aktiivinen toimeenpano alueilla edistää tulostavoitteiden saavuttamista jatkossa.

KEHA-keskuksen tulee huomioida tasapuolisesti kaikkien vastuualueiden tietojärjestelmien kehittämisen tarpeet.

ELY-keskusten tulee kiinnittää huomiota resurssien yhteiskäyttöön METSO- ja Helmi-ohjelmien välillä. Lisäksi ELY-keskusten osallistuminen Metsähallituksen toteuttamaan luonnonsuojelun tietojärjestelmäkokonaisuuden uusimiseen on erittäin tärkeää. Erillismäärärahoilla palkattujen määräaikaisten työntekijöiden perehdytykseen, työnohjaukseen ja vastuun jakoon tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Luonnon monimuotoisuuden vaalimisen ja vahvistamisen osalta on tärkeää jatkossa turvata tiivis ja toimiva yhteistyö elinvoimakeskusten ja Lupa- ja valvontaviraston välillä luonnonsuojelun tehtävien jakautuessa. Myös vesien- ja merenhoidon järjestämisen ja toimeenpanon onnistumiseksi on uusien viranomaisten välinen saumaton yhteistyö tärkeää. Lisäksi pitää turvata osaamisen jakaminen, yhteistyösuhteet alueella, yhteistyömuotojen ja toimintatapojen kehittäminen sekä synergioiden löytäminen.

Toiminnan taloudellisuus- ja tuottavuustarkastelusta käy ilmi, että maaseudun kehittämisen avainsuoritteissa taloudellisuus ja tuottavuus kasvoivat moninkertaisesti. Vuosittaista vertailua on kuitenkin maaseudun kehittämisen suoritteissa haasteellista tehdä, koska rahoituskauden vaihe vaikuttaa merkittävästi suoritemääriin ja siten taloudellisuus- ja tuottavuuslukuihin.

Y-vastuualueen tuotot olivat noin 50 prosenttia ELY-keskusten kokonaistuotoista (noin 4,95 miljoonaa euroa), ja vastuualueen tuotot kasvoivat 5 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Valtaosa tuotoista

koostui maksuperustelain mukaisista julkisoikeudellisista suoritteista, mm. ympäristösuojelu- ja luonnonsuojelulakien mukaisista erilaisista päätöksistä, tarkastuksista, valvontamaksuista ja YVA-lausunnoista.

Y-vastuualueen osalta oli osin laskusuuntaista kehitystä niin työn tuottavuudessa kuin yksikkökohtaisissa kustannuksissa. Esimerkiksi ympäristöluvanvaraisten valvontakohteiden kokonaismäärä (4 132 kappaletta) oli hieman vuoden 2023 määrää matalampi, ja suoritteiden yksikkökustannukset nousivat ja tuottavuus laski hieman.

ELY-keskusten välisessä kustannusvastaavuudessa oli suurta virastokohtaista vaihtelua valtakunnallisen kustannusvastaavuuden ollessa 76 prosenttia. Suuret ELY-kohtaiset eroavaisuudet kustannusvastaavuuden toteumisissa vaativat lukujen avaamista ja analysointia huolellisesti myös eri vastuualueiden toiminnan näkökulmasta.

Valtion aluehallinnon uudistuksen toteuduttua on tarpeen kehittää yhdessä elinvoimakeskusten ja Lupa- ja valvontaviraston kesken painopisteitä, toimintamalleja ja yhteistyötä. Lisäksi vuonna 2025 tulee aktiivisesti lisätä ELY-keskusten ja aluehallintovirastojen välistä ja erityisesti lupakäsittelijöiden ja valvojien yhteistyötä yhden luukun palveluajattelun mukaisesti. Valmistelussa olevan yhden luukun lainsäädäntö- ja toimeenpanohankkeen sekä aluehallinnon uudistamisen keskeisenä tavoitteena on ympäristötoimialan osalta toteuttaa yhden luukun periaatetta ympäristöasioiden käsittelyssä aiempaa laajemmin. Valtakunnallinen Lupa- ja valvontavirasto mahdollistaa uudenlaisen yhteistyön ympäristötehtävissä ja ympäristöllisten menettelyjen entistä tiiviimmän yhteensovittamisen. Näitä kohti on tärkeää edetä konkreettisilla toimin sekä viraston valmistelussa että jo nykyisessä virastorakenteessa. Ympäristöministeriö kehottaa valmistelemaan valtakunnallisia toimintamalleja ja -tapoja etenkin YVA-menettelyistä, valvonnasta ja lupakäsittelystä vastaavien virkhenkilöiden yhteistyönä. Tavoitteena on luoda Lupa- ja valvontavirastoon yksi yhtenäinen YVA:n, luvat ja valvonnan kattava kokonaisuus, jossa toteutuu hyvä yhteistyö viraston muiden asiantuntijoiden kanssa ja toimivat menettelyt. Vastaavasti elinvoimakeskusten keskinäistä sekä elinvoimakeskusten ja Lupa- ja valvontaviraston välistä yhteistyötä edistäviä toimintatapoja on tärkeä tunnistaa ja ottaa käyttöön jo vuonna 2025. Ympäristöministeriö kannustaa ennakkollisen neuvonnan käyttöön ja tapaamisten järjestämiseen tilanteissa, joissa se on perusteltavissa ja toteuttaa yhden luukun palveluajattelua.

4. Toimenpiteet, joihin työ- ja elinkeinoministeriö sekä muut ohjaavat ministeriöt/virastot ryhtyvät tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Ohjaavat tahot jatkavat ELY-keskusten ja tulevien elinvoimakeskusten työn tukemista aktiivisella kehittämisellä ja ohjauksella, johon kuuluu hyvä ja erittäin tiivis vuorovaikutus ohjaavan tahon ja keskusten välillä asiantuntijatasosta virastojen ylimpään johtoon saakka. Tavoitteena on yhteisten substanssikysymysten tarkastelu ja toiminnallinen kehittäminen sekä toimintaa yhteensovittava ja lisäarvoa ohjaukseen tuova yleishallinnollinen ohjaus.

Hallituksen puoliväliriihen kasvutoimissa on kirjaus, jonka mukaan sääntelyesteitä ja hallinnollista taakkaa puretaan ja mahdollistetaan tuottava toiminta ja innovaatiot. Opetus- ja kulttuuriministeriö kiinnittää huomiota rakennerahastohankkeiden ja tulevien T&K -rahoituslain mukaisten lisämäärärahojen osalta hankehallinnon keventämistarpeeseen. Rakennerahastohankkeiden osalta todentamis- ja maksatusmenettelyt ovat suhteettoman raskaita. Hanketoteuttajilta vaaditaan esimerkiksi hankkeissa työskentelevien työsopimuksia ja palkkatositteita. Vertailukohtena Suomen Akatemian tai komission suoraan rahoittamissa RRF-hankkeissa vastaavia menettelyjä ei vaadita. Mainittujen tietojen lähettäminen on myös GDPR:n vastaista.

Ympäristöllisten menettelyjen sujuvuus ja yhteensovittaminen sekä menettelyjen kesken tehtävä yhteistyö ovat valmisteltavan valtakunnallisen Lupa- ja valvontaviraston keskeisiä tavoitteita. Ympäristöministeriö edistää osaltaan näitä tavoitteita viraston valmistelussa ja siihen kytkeytyvän yhden luukun palvelun hankkeen toimeenpanossa. Ympäristöministeriö on asettanut yhden luukun palvelun hankkeeseen liittyen erillisen lainsäädäntöhankkeen, jossa selvitetään Lupa- ja valvontaviraston lupa- ja YVA-tehtäviin sisältyvän ennakkollisen ohjauksen ja yhteistyön maksullisuutta.

Ympäristöministeriö valmistelee EU:n ennallistamisasetuksen mukaista kansallista ennallistamissuunnitelmaa ja kansallista luonnon monimuotoisuusstrategiaa sekä sen toimintaohjelmaa yhteistyössä maaja metsätalousministeriön, ympäristöhallinnon sekä muiden sidosryhmien kanssa ja tulee keskustelemaan myös ELY-keskusten kanssa näiden ohjelmien ja tavoitteiden toteuttamisesta.

Lisäksi ympäristöministeriö kiinnittää erityistä huomiota resurssien kohdentumiseen ja alueelliseen tasapuolisuuteen, ja ministeriö pyrkii turvaamaan toteutuksen resurssit. Esimerkiksi ympäristönsuojelulain mukaista valvontaa tehdään paljon määräaikaissä voimavaroin ja erikoistumistehtävien rahoituksen turvin.

KEHA-keskus vastaa ympäristötehtävien tietohallinnosta, tietojärjestelmien kehittämisestä ja ylläpidosta. Ympäristöministeriö haluaa kiinnittää huomiota siihen, että valtion aluehallintouudistuksen yhteydessä valtaosa ympäristötehtävistä siirtyy Lupa- ja valvontavirastoon.

Tiina Korhonen
Osastopäällikkö, ylijohtaja

Mia Jacobsson
Neuvotteleva virkamies

Työ- ja elinkeinoministeriön kannanotto Geologian tutkimuskeskuksen tilinpäätöksestä vuonna 2024

1. Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Vuosi 2024 oli Geologian tutkimuskeskuksen (GTK) vuosien 2024–2027 strategian ensimmäinen toimintavuosi. Toimintaympäristö ei edelleenkään ole palautunut normaaliksi. Venäjän hyökkäys Ukrainaan, Euroopan pakotetoimet ja irtautuminen venäläisestä energiasta ovat painottaneet raaka-aineiden strategisuuden ja omavaraisuuden suurta painoarvoa. Euroopan komissio on ryhtynyt toimenpiteisiin lisätäksään eurooppalaisten raaka-aineiden tuotantoa ja vähentääkseen riippuvuutta yksittäisistä kolmansista maista. GTK osallistui 23.5.2024 voimaan tulleen EU:n kriittisten raaka-aineiden asetuksen valmisteluun ja sen rooli asetuksen kansallisessa toimeenpanossa on keskeinen. Lisäksi GTK:n rooli oli keskeinen kansallisen mineraalistrategian valmistelussa.

Outokummun Mintecin laboratoriokokonaisuuden kunnianhimoinen ja monivuotinen hankekokonaisuus on edennyt. Kehittyneempi tutkimusinfrastruktuuri ja modernit työtilat edesauttavat EU:n raaka-aineiden tavoitteiden saavuttamista.

Asiakasratkaisut tulosalueen osuus ydintoiminnasta säilyi edellisvuoteen nähden samalla tasolla ja oli 17,3 % tavoitteen ollessa 20 %. Maksullisen projektitoiminnan tuottoja kertyi 7,96 miljoonaa euroa, tavoitteen ollessa 10 miljoonaa. Tuottoja oli 4,39 miljoonaa euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Vuonna 2024 projektitoiminnan tuottoja oli yhteensä 20,5 miljoonaa euroa, lähes sama kuin vuonna 2023.

GTK:n projektien asiakaspalaute 4,7 oli korkea ja ylitti selkeästi tavoitetason 4,0. Toisaalta henkilöstön kokonaistyytyväisyys 3,76 laski hieman edellisestä vuodesta.

GTK:n oman arvion mukaan vuoden 2024 tulos oli olosuhteisiin nähden hyvä. Toisaalta kasvavassa epävarmassa tilanteessa rahoituspohjaa on laajennettava, lisättävä kansainvälistä toimintaa ja käynnistettävä Mintec. Ministeriö yhtyy tilannearvioon. Yleinen taloustilanne selittää maksullisen projektitoiminnan tuottojen laskun, mutta tavoitteena pitäisi olla vähintään vuoden 2024 tason säilyttäminen.

2. Käytettyjen tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulostavastuun kannalta sekä työ- ja elinkeinoministeriön kanta kehittämistarpeisiin

Valtiontalouden tarkastusviraston vuoden 2024 tilintarkastuskertomuksen mukaan GTK on noudattanut talousarviota ja keskeisiä säännöksiä. Toiminnallisesta tehokkuudesta ei tullut esiin olennaista huomautettavaa.

Toisaalta tarkastusvirasto teki myös joitain havaintoja, jotka vaativat kehittämistoimia. GTK:n tilinpäätösanalyysissä ei riittävällä tavalla tarkastella taseen ja tuotto- ja kululaskelman olennaisten muutosten perusteita. Lisäksi GTK:n pitäisi dokumentoida investointien seurannassa käytettävät menettelytavat sekä niiden soveltaminen Valtiokonttorin määräyksen mukaisesti.

3. Toimenpiteet, joihin Geologian tutkimuskeskuksessa on ryhdyttävä tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

GTK voi toimia asiantuntijaorganisaationa menestyksellisesti vain, jos sen henkilöstön korkeatasoisesta osaamisesta pidetään huolta. Tästä syystä henkilöstön jaksamiseen tulee kiinnittää riittävästi huomiota.

GTK:n tieto ja osaaminen sekä laitoksen tarjoamat ratkaisut ovat yhä ajankohtaisempia tämän päivän suomalaisessa yhteiskunnassa, joka kohtaa hankalia ja yllättäviä haasteita. GTK:n roolia näiden haasteiden ratkaisemisessa on vahvistettava.

Investointien kustannusten nousuun tulee kiinnittää huomiota.

4. Toimenpiteet, joihin työ- ja elinkeinoministeriö ryhtyy tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Ministeriö pyrkii varmistamaan laitoksen toimintaedellytykset turvaavan rahoituksen.

Ministeriö jatkaa GTK:n kunnianhimoisten kehittämishankkeiden edistämistä, GTK:n vahvuuksien esiin tuomista myös kansainvälisesti ja Mintecin toteuttamista. Ministeriö pyrkii edistämään laitoksen tunnettavuutta EU:n kriittisten raaka-aineiden asetuksen yhteydessä ja muussa kansainvälisessä yhteistyössä.

Juhapekka Ristola
Osastopäällikkö, ylijohtaja

Mika Honkanen
Neuvotteleva virkamies

Työ- ja elinkeinoministeriön kannanotto Business Finlandin tilinpäätöksestä vuonna 2024

1. Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Business Finlandin toiminnan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumista arvioidaan ulkopuolisilla vaikuttavuusselvityksillä ja asiakastason vaikuttavuutta kuvaavilla mittareilla.

Vuonna 2024 *Elinkeino uudistuu ja kasvaa* -tavoitteen osalta merkittävä mittari on yritysasiakkaiden yhteenlaskettujen T&K-panostusten kasvu, joka jäi alle tavoitetasoon. Olennaisimmat selitykset liittyvät heikosta tai epävarmasta taloustilanteesta johtuvaan investointien lykkäämiseen yrityksissä. Sen sijaan vientitodotuksiin liittyvät tunnusluvut ovat olleet myönteisempiä: rahoitettujen hankkeiden synnyttämän viennin ennuste (kerroin 19,5) hipoi tavoitetasoa, ja kansainvälistymispalveluja käyttäneiden pk- ja mid-cap -yritysten viennin kasvu (24,3 %) ylitti tavoitteen. Rahoitettujen ekosysteemialoitteiden kumppaniorganisaatioiden määrä (235 kpl) ylitti tavoitteen jopa reilusti, missä näkyy useiden ekosysteemikokonaisuuksiin kytkettyjen kumppanuushankkeiden käynnistyminen vuonna 2024. Positiivista on myös, että fokusasiakkailla annettua EU-neuvontaa koskeva mittari ylitti ensimmäistä kertaa tavoitteen (21,5 % fokusasiakkaista käytti palveluja). Rekisteröityjen ulkomaisten yöpymisten määrä on lähentynyt tavoitetasoa jääden sitä kuitenkin edelleen. Erityisenä valopilkuna näyttäytyy vaikuttavuus ulkomaisten investointien työllistävyydessä (arvioitu työpaikkojen lukumäärä 905).

Vaikuttavuustavoitteen *Ilmastotavoitteiden saavuttaminen edistyy* tunnuslukuja ovat olleet ensinnäkin kestävän kehityksen edistämiseen liittyvien palvelutapahtumien osuus (50 %), joka pieneni vuodesta 2023 (59 %). Positiivisempina indikaattoreina kestävän kehityksen ESG-kriteerien mukaisten hankkeiden osuus (75 %) ja ilmasto- ja vähähiilisyystavoitteiden mukaisten hankkeiden osuus (58 %) kaikista rahoituista projekteista toteutuivat selvästi yli tavoitetasojen. Onnistumiseen ovat vaikuttaneet mm. useat veturi- ja co-innovation-hankekokonaisuudet, Decarbonized Cities Finland -ohjelma sekä v. 2023 alusta lähtien kestävän kehityksen vaikutuksista kysyminen asiakkailta jo rahoitushakemuksen jättämisen yhteydessä. Vaikuttavuustavoitteessa *Työvoiman saatavuus paranee* Business Finland on edistänyt työperäistä maahanmuuttoa ja houkutellettu Suomeen yritys- ja innovaatioekosysteemejä hyödyttäviä startup-yrittäjiä. Work in Finland -toiminnossa palveltujen organisaatioasiakkaiden määrä on ollut jopa kaksinkertainen määritellyn tavoitetasoon nähden.

Vuonna 2024 Business Finland toteutti useamman vaikuttavuusselvityksen. Business Finlandin palveluista startup- ja kasvuyrityksille tehdyn vaikuttavuusarvioinnin mukaan Business Finlandilta saatava rahoitus näyttää tukevan startup-yritysten kasvua. Erityisesti tutkimus- ja kehitysrahoitus sekä Tempo-rahoitus liittyvät pk-yritysten nopeaan kasvuun. NIY-rahoitus on mahdollistanut kansainvälisen kasvun tukemalla yrityksen markkinoiden laajentumista, globaalien myyntiverkoston rakentamista ja sijoittajien houkuttelemista. Selvityksessä tuodaan esille myös useita kehitysteemoja, joihin Business Finlandin kannattaa kiinnittää huomiota yhteistyössä mm. ministeriön hallinnonalan kumppaniorganisaatioiden kanssa.

Veturiekosysteemien väliarviointi puolestaan osoitti, että ekosysteemit ovat onnistuneet mobilisoimaan merkittäviä resursseja tutkimukseen ja innovointiin. Ohjelman ulkoisvaikutukset hyödyttävät suomalaista taloutta ja yhteiskuntaa osallistuvia organisaatioita laajemmin.

Kolmas vaikuttavuusarviointi oli väliarviointi Business Finlandin edistymisestä elpymis- ja palautumissuunnitelman (RRP) tavoitteidensa saavuttamisessa. Sen mukaan Business Finland on onnistunut hyvin RRP:n toteuttamisessa. Sen RRF-rahoitus on ollut menestyksenkäs TKI-investointien lisäämisessä, joskin investointiprojekteissa esiintyy viivästyksiä.

Business Finlandin *toiminnan kustannustehokkuutta* kuvaava rahoitustyön kokonaiskustannus myönnettyä rahoitusta kohden oli 3,2 %, joka ylittää tavoitteen. Toteutuman nousu kuitenkin selittyy myönnetyn rahoituksen määrän pienentymisellä. Business Finlandin asiakkaiden lukumäärä yhteenlaskettuja toimintamenoja kohden jäi selvästi alle tavoitteen, mikä kuitenkin johtuu elinkeinorahoituksen asiakasmäärän laskusta, kun rahoitusvaltuuksien painopisteiden muututtua tiettyjen instrumenttien hakuja suljettiin. *Digitalisaation edistämisen* tavoitetta on seurattu työ- ja elinkeinoministeriön dTEM-digikypsyyssarvioinnilla. Vuoden 2024 dTEM-kyselyn mukaan Business Finlandin digitaalisten palveluiden turvallisuus, käytettävytyvyisyys sekä asiakasprosessien sujuvuus ja mahdollisuuksien hyödyntäminen olivat tavoitetason mukaisia. *Tietojohtamisen kehittämiseen* liittyen Business Finland on käynnistänyt nykytilanteen kartoituksen, mutta se ei valmistunut vielä vuonna 2024.

Henkilöstön työhyvinvointi ja johtaminen paranee -tavoitteessa Business Finlandin henkilöstön kokonaistyötyytyväisyys parani hieman vuonna 2024 suhteessa edellisvuoteen (3,6 asteikolla 1–5) ja työhyvinvointi säilyi edellisvuoden tasolla (4,0 asteikolla 1–5); molemmissa saavutettiin asetetut tavoitteet. Myös johtamista ja esimiestyötä kuvaava indeksi nousi hieman edellisvuodesta ja ylitti tavoitteen.

2. Käytettyjen tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulostavastuun kannalta sekä työ- ja elinkeinoministeriön kanta kehittämistarpeisiin

Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin tilinpäätös ja toimintakertomus kattavat riittävällä tavalla Business Finland -kokonaisuuden eri toiminta-alueet. Tulostavoitteiden toteutumisesta on raportoitu perustuen tulossopimuksessa asetettuihin tavoitteisiin ja mittareihin. Tunnusluvut vertailutietoineen on esitetty kolmelta vuodelta. Toimintakertomuksessa ja tilinpäätöksessä on myös analysoitu tavoitteiden saavuttamiseen ja saavuttamatta jäämiseen liittyviä tekijöitä. Myös toiminnallisen tehokkuuden tiedot on raportoitu riittävällä tasolla.

3. Toimenpiteet, joihin Innovaatorahoituskeskus Business Finlandissa on ryhdyttävä tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Valtiontalouden tarkastusvirasto on antanut 16.4.2025 Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin tilintarkastuskertomuksen vuodelta 2024 (D/309/04.08.01/2024). Tilinpäätöksen, sisäisen valvonnan sekä talousarvion ja sitä koskevien keskeisten säännösten noudattamisen osalta ei tilintarkastuskertomuksessa ole huomautettavaa.

Työ- ja elinkeinoministeriö on vuotta 2023 koskeneessa tilinpäätöskannanotossaan todennut, että panostusta sisäisen valvonnan kehittämiseen ja riskienhallintaan tulee edelleen jatkaa sekä sisäisten rakenteiden kehittämisen että ulkoisen toimintaympäristön muutosten vuoksi, huomioiden myös mahdolliset RRF-tarkastusten suositukset. Näihin liittyviä toimenpiteitä on kuvattu tilinpäätöksessä kattavasti. Vuonna 2024 Business Finlandin sisäistä valvontaa on arvioitu hyödyntämällä syksyllä 2024 uudistettua valtionvarainministeriön laatimaa sisäisen valvonnan arviointikehikkoa, ja arvioinnissa tunnistettiin kehitystoimenpiteitä vuodelle 2025. Riskien hallintakeinojen toteutuksen seuranta kehitettiin vuonna 2024 ja jatkettiin riskienhallintatyötä EU:n elpymis- ja palautumistukivälineeseen (RRF) liittyen sekä kartoitettiin mm. lisääntyvään t&k-valtuuteen liittyviä riskejä. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimenpiteitä tarkastellaan edelleen säännöllisesti osana tulosohtajausta.

Toisekseen työ- ja elinkeinoministeriö on vuotta 2023 koskevassa kannanotossa kiinnittänyt huomiota siihen, että panostusta henkilöstöön tulee edelleen jatkaa vahvasti ja laaja-alaisesti. Henkilöstötavoitteisiin liittyviä toimia on kuvattu tilinpäätöksessä. Niihin liittyvien indikaattorien säilymistä hyvällä tasolla toimintameno- ja säästöistä ja organisaatioon kohdistuneista muutos- ja paineista ja toteutuksen epävarmuudesta huolimatta on pidettävä myönteisenä. Ministeriö pitää tärkeänä varmistaa hyvinvoinnin ja työtyy-

tyväisyyden säilymistä korkealla tasolla sekä toisaalta panostaa organisaation tehtävien priorisointiin ymmärtäen, että valtionhallinnon tuottavuustoimenpiteistä ja Business Finlandin organisaatiomuutoksista aiheutuu näihin edelleen painetta vuonna 2025.

4. Toimenpiteet, joihin työ- ja elinkeinoministeriö ryhtyy tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Business Finlandin tulosopimuksen ja tulostavoitteiden tarkistamisessa vuodelle 2026 otetaan huomioon vuoden 2024 toiminnasta tilinpäätöksen pohjalta tehdyt havainnot, esille tulleet kehittämistarpeet ja tässä tilinpäätöskannanotossa esitetyt näkökohdat.

Juhapekka Ristola
Osastopäällikkö, ylijohtaja

Riikka Astala
Johtava asiantuntija

Työ- ja elinkeinoministeriön kannanotto Kilpailu- ja kuluttajaviraston tilinpäätöksestä vuonna 2024

Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) tekee työtä kuluttajien aseman ja kilpailun toimivuuden parantamiseksi ja vaikuttaa sitä kautta yhteiskunnan hyvinvointiin. Virasto pyrkii tuottamaan mahdollisimman paljon lisäarvoa kuluttajille ja kansantaloudelle.

1. Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

KKV kohdisti toimintavuoden 2024 aikana voimavaransa strategiansa mukaisesti niille alueille, joilla se pystyy tuottamaan suurimman mahdollisen yhteyskunnallisen hyödyn. Kilpailu- ja kuluttajavirasto kehitti myös toimintaansa systemaattisesti strategiahankkeidensa puitteissa. Vuoden 2024 aikana KKV panosti erityisesti tekoälyn hyödyntämiseen ja osaamisen johtamisen kehittämiseen.

KKV on saavuttanut tulossopimuksessa eri osa-alueille asetetut tulostavoitteet. Tulostavoitteet on asetettu valtion tulosohtausmallin mukaisesti strategisina tavoitteina, joiden saavuttaminen edellyttää viraston toiminnan jatkuvaa kehittämistä.

Työ- ja elinkeinoministeriön ja KKV:n välisessä tulossopimuksessa sovittujen yksittäisten tulostavoitteiden osalta voidaan lisäksi todeta seuraavaa.

KKV tuottaa yhteyskunnallista lisäarvoa kansantaloudelle ja kuluttajille -tulostavoite on toteutunut kilpailuasuiden vastuualueella kilpailuvalvonnan, kartellivalvonnan, yrityskauppavalvonnan, kilpailuneutraliteettivalvonnan sekä hankintojen valvonnan eri valvontatoimin. Kuluttaja-asuiden vastuualueella tulostavoite on saavutettu valvontatoimin (ml. valmentava valvonta), kuluttajapolitiikan vaikuttamistoimin, avustustoiminnolla (yksittäisen kuluttajan avustaminen, ryhmävalitus, ryhmäkanne) sekä matkapaketien vakuusvalvonnalla. Viraston vaikutusarviointiyksikkö on tuottanut tietoa markkinoiden toimivuudesta ja eri sääntelyvaihtoehtojen vaikutuksista poliittisen päätöksenteon ja lainsäädäntötyön tueksi. Sidosryhmäkyselyn perusteella sidosryhmien arvio KKV:n kyvystä tuottaa lisäarvoa yhteyskunnalle on korkea (4,1/5).

Henkilöstön vahvaa asiantuntijuutta koskevan tulostavoitteen osalta KKV on jatkanut osaamisen kehittämisen organisointia ja systematisointia ja tehostanut koulutuspanosten keskittämistä. Koko viraston taosiset koulutukset on keskitetty KKV Akatemian ja KKV Taitotalon alle. KKV:n kehityshankkeet ovat linkittyneet tiiviisti valtion henkilöstöstrategian tavoitteisiin kuten osaamisen uudistamiseen, uusien työtapojen hyödyntämiseen mm. tekoälyä hyödyntäen, ihmislähtöiseen johtamiseen sekä kokonaisvaltaisen työhyvinvoinnin edistämiseen. Henkilöstölle on järjestetty kilpailu- ja kuluttaja-asuiden vastuualueiden substanssikoulutuksen lisäksi viestintä- ja mediavalmennusta. Sidosryhmäkyselyn perusteella sidosryhmien arvio KKV:n henkilöstön asiantuntijuudesta on korkea (4,1/5).

Hallinnonalan yhteisten dTEM-ohjelman tavoitteiden ja linjausten toteutumisen sekä digitaalisia valmiuksia koskevat tulostavoitteen saavuttamiseksi KKV on toteuttanut massadatakyvykkyydet-ohjelmansa muun muassa ottamalla käyttöön sisäisen hakukoneen tiedon löydettävyyden parantamiseksi. Toisena keskeisenä teemana on ollut panostukset tekoälyyn.

Kokonaistyötyytyväisyyden parantumista koskevaan tavoitteeseen pyrittiin viraston strategian mukaisesti muun muassa panostamalla vaativissa asiantuntija- ja esihenkilötehtävissä tarvittavien kyvykkyyksien tukemiseen, viraston johtajille ja päälliköille suunnatulla koulutuksella, yksiköjen prosessien, roolien ja vastuiden selkeyttämisellä sekä kehittämällä viraston perehdytysprosesseja ja panostamalla osamiseen. KKV:n henkilöstön työtyytyväisyys on edelleen varsin korkealla tasolla (4,03/5).

2. Käytettyjen tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulosvastuun kannalta sekä kehittämistarpeet

Tilinpäätös ja toimintakertomus sisältävät kattavan raportoinnin KKV:n toiminnasta ja tulostavoitteiden toteuttamiseksi tehdyistä toimista sekä toiminnassa havaituista poikkeamista. Tilinpäätös ja toimintakertomus antavat työ- ja elinkeinoministeriölle riittävät tiedot tulosohjauksen kannalta.

Valtiontalouden tarkastusvirastolla ei ollut tilintarkastuskertomuksessaan olennaista huomautettavaa KKV:n toiminnasta toimintavuonna 2024. Valtiontalouden tarkastusvirasto on tarkastuksen perusteella todennut, että KKV on noudattanut talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä.

3. Toimenpiteet, joihin Kilpailu- ja kuluttajaviraston on ryhdyttävä tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

KKV:n tulee kiinnittää erityistä huomiota taloutensa ja henkilöstömääränsä kehitykseen. KKV:n tulee myös kiinnittää huomiota maksullisen toimintansa kustannusvastaavuuteen ja ryhdyttävä tarvittaviin toimiin kustannusvastaavuuden parantamiseksi.

Viraston tulee edelleen seurata kuluttajaneuvontapalveluiden saatavuutta ja mahdollista ruuhkautumista.

Muilta osin tilinpäätös ei anna erityistä aihetta toimenpiteisiin. Viraston toiminnan kehittämistä ja strategian toimeenpanoa on syytä jatkaa viraston lakisääteisten tehtävien tuloksellisen suorittamisen varmistamiseksi.

4. Toimenpiteet, joihin ministeriö ryhtyy tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Työ- ja elinkeinoministeriö seuraa KKV:n taloudellisen tilanteen kehittymistä. Ministeriö seuraa myös neutraliteettivalvonnan täytäntöönpanon intensiteetin kehittymistä asiaa koskevan hallitusohjelmakirjauksen näkökulmasta.

Työ- ja elinkeinoministeriö kehittää tulosohjaus- ja raportointijärjestelmää yhteistyössä KKV:n kanssa huomioiden valtiovarainministeriön johdolla tehtävä tulosohjauksen kehittämistyö.

Jan Hjelt
Osastopäällikkö, ylijohtaja

Sari Alho
Neuvotteleva virkamies

Työ- ja elinkeinoministeriön kannanotto Patentti- ja rekisterihallituksen ti-linpäätöksestä vuonna 2024

Patentti- ja rekisterihallitus edistää teknistä ja taloudellista kehitystä ja yhteisöllistä toimintaa Suomessa ja kansainvälisesti.

1. Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Patentti- ja rekisterihallitus on pääosin saavuttanut tulossopimuksessa asetetut tavoitteet kaikkien tavoitealueiden osalta. Tavoitteet on asetettu strategisina tavoitteina, jotka edellyttävät viraston toiminnan jatkuvaa kehittämistä.

Viraston palvelukyky sekä suoritteiden ja palvelun laatu ovat asiakastyytyväisyyden perustella erittäin korkeat. Asiakastyytyväisyys on pysynyt korkealla tasolla (vuodesta 2021 lukien toteuma 4,0). Palveluall-tiuden ja asiantuntevuuden arvosanaksi asiakkaat ovat antaneet erinomaisen 4,7.

Patentti-, tavaramerkki- ja rekisteritoimintojen asiakaspalvelua ja tietojärjestelmien kehittämisen osalta todetaan, että toimintojen eri osa-alueille asetetut tavoitteet on pääosin saavutettu. Virastossa otettiin käyttöön uusi patenttitutkimustyökalu. Lisäksi patentin sähköinen asiointipalvelu uudistettiin, mutta sen julkaisu siirrettiin vuodelle 2025. Yhdistysrekisterin osalta palvelulupaukset määriteltiin pilotoinnissa vuoden 2024 aikana, mutta varsinaiset palvelulupaukset annetaan tietyille ilmoitustyypeille vuonna 2025. Kauppa-, säätio- ja yrityskiinnitysrekisterin uudistaminen käynnistettiin ja kestävyysraportoinnin edellyttämät rekisteröintiprosessit otettiin käyttöön. Kaupparekisterissä otettiin käyttöön automaatti-nen rekisteröinti tietyissä ilmoitustyypeissä.

Valvontatehtävien osalta todetaan, että ne edistyivät tulossopimuksen mukaisesti lukuun ottamatta ti-linpäätösten ja edunsaajatietojen ilmoittamisen valvontaa, johon vaikutti lainsäädäntömuutoksen val-mistelun ajaksi keskeytetty laiminlyöntiperusteinen rekisteristä poistaminen.

Asiakaskeskeisyyden osalta todetaan, että Patentti- ja rekisterihallituksen sisäisen arvioinnin perusteella virasto on asiakaskeskeisyyden viisiportaisessa mallissa kypsyydasolla 3. Vahvuutena on muun muassa asiakaskeskeinen toimintakulttuuri, kehitettävää on asiakaskokemuksen roolien määrittelyssä.

Yhdenvertaisuuden ja vastuullisuuden osalta todetaan, että henkilöstä on kokenut yhdenvertaisuuden toteutuvan varsin hyvin, joskin naiset kokevat yhdenvertaisuuden olevan miehiä heikommalla tasolla. Vuoden 2025 aikana toteutetaan laajempi kyselytutkimus.

Toimitilastrategian osalta todetaan, että PRH on valmistellut toimitilojen vähentämistä ja yhteistiloihin siirtymistä yhdessä Senaatti-kiinteistöjen kanssa. Toimitilahanke on kuitenkin viivästynyt Patentti- ja re-kisterihallituksesta riippumattomista syistä, eikä tulostavoite suunnitelman valmistumisesta ja säästöpo-tentiaalin määrittelystä ole toteutunut.

RRF-rahoitteisten hankkeiden osalta todetaan, että sekä Yrityksen digitalous (YD) että rahanpesun tor-juntaa koskeviin hankkeisiin liittyvistä toimista on raportoitu yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

Digitalisaation osalta todetaan, että digitalisaation edistämistä koskevat tulostavoitteet turvallisuuden ja käyttäjätyytyväisyyden edistämisessä sekä prosessien sujuvoittamisessa toteutuivat pääsääntöisesti. Sähköisen vireillepanon osuus säilyi yli 93 %:ssa (2023 toteuma 93,5 %, 2024 toteuma 93,3). Patentti- ja rekisterihallituksen sähköisten palvelujen helppokäyttöisyys sai asiakkailta arvosanan 4/5. Patentti- ja re-kisterihallituksen digikypsyys on asiantuntija-arvion mukaan noussut tasolle 3,38 (vuonna 2022 3,14/5). Digitalisaation edistämistä palvelujen helppokäyttöisyys ja saavutettavuus mukaan lukien on tärkeää jat-kaa.

Tietojohtamisen kehittämisen osalta todetaan, että tavoitteet saavutettiin osittain. Patentti- ja rekisterihallituksen tietostrategia on hyväksytty joulukuussa 2024. Business Intelligence (BI) -järjestelmän käyttöönotto on viivästynyt, samoin esimerkiksi osaamisen jakamisen käytäntöön liittyvä suunnitelma on tekemättä.

Voimavarojen hallinnan osalta todetaan, että henkilöstön kokonaistyötyytyväisyys laski hieman mutta on korkealla tasolla (2023 toteutuma 4,1, 2024 toteuma 4,0). Kyselyssä oli näkynyt luottamuksen heikkeneminen työsuhteen jatkuvuuteen.

Toiminnallisen tehokkuuden sekä tuotostenhallinnan osalta todetaan, että asiakastytyytyväisyyden (toteuma 4/5) ja palvelujen asiakastarpeiden vastaavuuden (toteuma 4/5) osalta tavoitteet saavutettiin. Käsittelyaikojen osalta tavoitteet saavutettiin ja ylitettiin. Erityisesti sähköisten edustamisilmoitusten toteutunut käsittelyaika (1,1 pv) ylitti merkittävästi tavoitteen (3,0 pv). Vain sähköisten perustamisilmoitusten käsittelyaika (toteuma 8,1 pv, tavoite 8,0 pv) jäi hiukan tavoitteesta.

2. Käytettyjen tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulostavastuun kannalta sekä kehittämistarpeet

Tilinpäätöksessä raportoidaan asianmukaisesti tulossopimuksessa asetettujen sanallisten tavoitteiden saavuttamiseksi tehdyistä toimenpiteistä sekä sanallisten ja numeeristen tavoitteiden saavuttamisesta. Tilinpäätöksessä raportoidaan tulossopimukseen sisältyviä tunnuslukuja laajemmin toiminnan eri osaluista ja viraston sisäisesti asetettujen tavoitteiden toteutumisesta ja viraston strategian toimeenpanosta. Tämä on ministeriön näkökulmasta toivottavaa myös jatkossa.

Tietojen analysointi ja mahdollisten poikkeamien syiden erittely on toteutettu asianmukaisesti. Tilinpäätös antaa kattavan kuvan Patentti- ja rekisterihallituksen toiminnasta ja taloudesta ja luo hyvän pohjan tulostavastuulle.

Valtiontalouden tarkastusvirasto toteaa vuotta 2024 koskevassa tilintarkastuskertomuksessaan, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu. Tilintarkastuskertomuksen mukaan tilinpäätöksen liitteessä 12 ei ole huomioitu Senaatti-kiinteistöjä koskevia vuokravastuita, minkä vuoksi määrärahaatarve yhteensä on esitetty 2,2 miljoonaa euroa liian alhaisena. Muilta osin tilinpäätöslaskelmat ja liitetiedot antavat oikeat ja riittävät tiedot (oikean ja riittävän kuvan) talousarvion noudattamisesta sekä kirjanpitoyksikön tuotoista ja kuluista sekä taloudellisesta asemasta valtion talousarviosta annetun lain mukaisesti.

3. Toimenpiteet, joihin Patentti- ja rekisterihallituksessa on ryhdyttävä tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomuksessa esiin tuodun johdosta työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt 29.4.2025 Patentti- ja rekisterihallitukselta selvityksen. Jatkossa Patentti- ja rekisterihallituksen on kiinnitettävä huomiota vuokravastuiden esittämiseen.

Patentti- ja rekisterihallituksen talous on pysynyt toistaiseksi tasapainossa. Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuudesta (Budjetoitu tavoite 92 %, toteuma 87 %) jäätin kuitenkin merkittävästi. Ottaen huomioon valtiontalouden säästöt, Patentti- ja rekisterihallituksen on kiinnitettävä huomiota talouden tasapainon ylläpitämiseen ja ryhdyttävä tarvittaessa toimenpiteisiin tasapainon varmistamiseksi. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota keinoihin, joilla varmistetaan nettobudjetoiduin Patentti- ja rekisterihallituksen tulosalueiden kustannusvastaavuus. Valtion talousarviorahoituksen vähentyessä on myös varmistettava välttämättömien järjestelmähankkeiden toteutus. Liiketaloudellisten suoritteiden hinnoittelussa tulisi kiinnittää huomiota kustannusten kattamisen lisäksi liiketaloudelliseen toimintaan liittyvään tuottovaateeseen.

Kiristyvän rahoitustilanteen takia on tärkeää, että Patentti- ja rekisterihallituksen Senaatti-kiinteistöjen kanssa valmisteleva toimitilahanke edistyisi, jotta siitä saatavissa olevat säästöt realisoituisivat mahdollisimman pian.

Muilta osin tilinpäätös ei anna aiheutta erityisiin toimenpiteisiin.

4. Toimenpiteet, joihin ministeriö ryhtyy tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Työ- ja elinkeinoministeriö kehittää edelleen yhteistyössä Patentti- ja rekisterihallituksen kanssa tuloso-ohjausta ja raportointia hyödyntäen valtiovarainministeriön johdolla kehitettävää tuloso-ohjaussovellusta. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö kehittää yhteistyössä Patentti- ja rekisterihallituksen kanssa viraston rahoituksen rakennetta.

Edelleen yhteistyössä Patentti- ja rekisterihallitus kanssa työ- ja elinkeinoministeriö selvittää lainsäädäntömuutostarpeita osana sopeuttamistoimia.

Jan Hjelt
Osastopäällikkö, ylijohtaja

Jyrki Oksanen
Erityisasiantuntija

Työ- ja elinkeinoministeriön kannanotto Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tilinpäätöksestä vuonna 2024

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) lakisääteisenä tehtävänä on valvoa ja edistää tuotteiden, palveluiden ja teollisen toiminnan turvallisuutta ja luotettavuutta. Virastolle säädettyihin tehtäviin kuuluu lisäksi kuluttaja-, kemikaali- ja kasvinsuojeluaineiden turvallisuuden valvonta ja edistäminen. Lisäksi Tukes huolehtii myös pätevyyden toteamisjärjestelmästä (akkreditointi) sekä vastaa malminetsintään ja kaivostoimintaan liittyvistä viranomaistehtävistä.

1. Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Laajat maailman- ja Euroopan laajuiset muutokset heijastuivat Tukesin toimintaan ja valvontakenttään toimintavuonna 2024. Teknologinen kehitys, digitalisaatio, energia-alan murros ja yritysten liiketoimintamallien sekä kaupankäynnin tapojen muutokset muuttavat toiminnan turvallisuusriskejä ja edellyttävät myös Tukesilta kykyä vastata muutoksiin tuloksellisesti.

Toisaalta valtiontalouden kiristymisestä johtuva Tukesin resurssien huomattava pieneneminen, samanaikaisesti lisääntyvät erilaiset kansalliset ja kansainväliset turvallisuusuhat sekä näköpiirissä olevat uudet EU-pohjaiset lakisääteiset tehtävät aiheuttavat kasvavan riskin Tukesin toimialueiden turvallisuustason heikkenemiseen. Vuoden 2024 aikana käytiin yhteistoimintamenettelyt, joiden seurauksena virasto joutui vähentämään henkilöstöään 18 henkilöllä.

Tukes on pääosin saavuttanut tulossopimuksessa eri osa-alueille asetetut tulostavoitteet. Tulostavoitteet on asetettu valtion tulosohtausmallin mukaisesti strategisina tavoitteina, joiden saavuttaminen edellyttää viraston toiminnan jatkuvaa kehittämistä.

Tukesin palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu ovat asiakastyytyväisyyden perusteella korkealla tasolla. Asiakastyytyväisyyden kokonaisarvosana on ollut 3,9/5 vuonna 2023 toteutetun asiakastutkimuksen perusteella. Henkilökunnan asiantuntevuus ja ammattitaito sai vuoden 2023 tutkimuksessa korkean (yli 4,0/5) arvosanan. Myös kehityskohteet on tutkimuksen perusteella asianmukaisesti tunnistettu. Vuoden 2024 alussa käynnistettiin kaksivuotinen yhteistyön ja ammattitaidon edistämisen kehittämiskokonaisuus.

Tulossopimuksessa sovittujen yksittäisten tulostavoitteiden osalta voidaan lisäksi todeta seuraavaa.

Tiedon käyttämistä vaikuttavuuden kasvattamiseen koskevan tulostavoitteen osalta Tukes on määritellyt tiedolla vaikuttamisen yhdeksi ydinprosessiksi ja kehittänyt toimintaansa eri osa-alueilla. Osana Tukesin strategian toimeenpanoa käynnistettiin vuoden 2024 alussa kaksivuotinen tietojohtamisen kehittämiskokonaisuus.

Valmentavan valvonnan tulostavoitteen toteuttamista on jatkettu asiakasrajapinnassa muun muassa erilaisin koulutus- ja viestintäkeinoin. Yhteistyötä ja ammattitaitoa koskeva tulostavoite on toteutettu muun muassa tukemalla ministeriöitä sekä kansallisissa säädöshankkeissa että EU-säädöshankkeissa sekä lisäämällä kansallisten markkinavalvontaviranomaisten yhteistyötä.

Vastuullisen toiminnan edistämisen tulostavoitteen osalta Tukes on jatkanut sekä oman että valvonnan kohteiden vastuullisuuden kehittämistä ja tukemista. Vuonna 2024 Tukes julkaisi kolmannen vastuullisuusraporttinsa sekä laati vuonna 2025 julkaistavan vastuullisuusohjelman. Tukes myös päivitti ympäristöohjelmansa vuosille 2024–2025, ja toteutti sen mukaisia toimenpiteitä.

Asiakaslähtöisyyttä koskevan tulostavoitteen saavuttamiseksi Tukes on käynnistänyt vuoden 2024 alussa osana strategiansa toimeenpanoa kaksivuotisen asiakaslähtöisyyden edistämiseen liittyvän kehittämiskokonaisuuden. Ohjeita, toimintatapoja ja järjestelmiä asiakkaiden neuvomiseksi ja sujuvan palvelun varmistamiseksi on kehitetty.

Henkisten voimavarojen hallintaa osoittava henkilöstön kokonaistyötyytyväisyys oli Tukesissa hyvällä tasolla (3,7/5), pysyen vuoden 2023 luvussa. Tukesissa on panostettu henkilöstön koulutukseen ja osaamisen kehittämiseen.

Tukesin maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus toimintavuonna 2024 oli 78 prosenttia. Kustannusvastaavuus heikkeni edelliseen toimintavuoteen nähden, jolloin se oli 83 prosenttia. Kustannusvastaavuudelle on asetettu 100 prosentin tavoite.

2. Käytettyjen tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulostavastuun kannalta sekä kehittämistarpeet

Tilinpäätös ja toimintakertomus sisältävät kattavan raportoinnin Tukesin toiminnasta ja tulostavoitteiden toteuttamiseksi tehdyistä toimista sekä toiminnassa havaituista poikkeamista. Tilinpäätös ja toimintakertomus antavat ministeriölle riittävät tiedot tulosohjauksen kannalta.

Valtiontalouden tarkastusvirastolla ei ollut tilintarkastuskertomuksessaan olennaista huomautettavaa Tukesin toiminnasta toimintavuonna 2024. Valtiontalouden tarkastusvirasto on tarkastuksen perusteella todennut, että Tukes on noudattanut talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä.

3. Toimenpiteet, joihin Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on ryhtyvä tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Tukesin tulee kiinnittää erityistä huomiota taloutensa ja henkilöstömääränsä kehitykseen sekä resurssiansa mahdollisimman tehokkaaseen ja riskiperusteiseen kohdentamiseen. Kohdentamisessa tulee ottaa huomioon resurssitilanteen kehitys ja keskittyä viraston ydintehtäviin. Tukesin tulee edelleen kiinnittää huomiota maksullisen toimintansa kustannusvastaavuuden paranemiseen ja ryhtyä tarvittaviin toimiin kustannusvastaavuuden parantamiseksi.

Tukesin tulee jatkaa digitalisointi- ja tietojärjestelmähankkeita ja huolehdittava, että hankkeilla saavutetaan kustannussäästöjä.

Muilta osin tilinpäätös ei anna erityistä aihetta toimenpiteisiin. Viraston toiminnan kehittämistä ja strategian toimeenpanoa on syytä jatkaa viraston lakisääteisten tehtävien tuloksellisen suorittamisen varmistamiseksi.

4. Toimenpiteet, joihin ministeriö ryhtyy tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Työ- ja elinkeinoministeriö seuraa Tukesin taloudellisen tilanteen kehittymistä sekä säästötoimien vaikutusta viraston tehtäväalueella. Työ- ja elinkeinoministeriö, yhdessä muiden Tukesia ohjaavien ministeriöiden kanssa, kiinnittää edelleen huomiota Tukesille mahdollisesti esitettävien uusien tehtävien ja nykyisten tehtävien laajentumisen arviointiin sekä näihin liittyvien riittävien resurssien turvaamiseen ja valvonnan riskiperusteisuuden kehittämiseen.

Työ- ja elinkeinoministeriö jatkaa Tukesin digitalisointi- ja tietojärjestelmähankkeiden kehityksen ja vaikutusten seuranta.

Työ- ja elinkeinoministeriö kehittää tulosohjaus- ja raportointijärjestelmää yhteistyössä Tukesin ja Tukesia ohjaavien muiden ministeriöiden kanssa huomioiden sekä valtiovarainministeriön johdolla tehtävä työ että Tukesin ulkopuolisen arvioinnin suositukset.

Jan Hjelt
Osastopäällikkö

Eriika Melkas
Hallitusneuvos

Työ- ja elinkeinoministeriön kannanotto Energiaviraston tilinpäätöksestä vuonna 2024

Energiaviraston tehtävänä on valvoa ja edistää sähkö- ja maakaasumarkkinoiden toimintaa sekä tukea ilmastotavoitteiden saavuttamista.

1. Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Energiavirastolle on asetettu yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen liittyviä tulostavoitteita, jotka liittyvät mm. energian tuotannon ja käytön kehittämiseen laaja-alaisesti, digitaalisiin palveluihin, verkkopalvelujen hinnoitteluun sekä sähkömarkkinoiden tehokkaaseen toimintaan. Lisäksi virastolle on asetettu yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita, joka liittyvät toimintaan kasvihuonekaasujen päästökauppaviranomaisena sekä uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden edistämisessä.

Vuoden 2024 alussa voimaan tulleita sähkö- ja maakaasuverkkoyhtiöiden hinnoittelun kohtuullisuuden arvioinnin valvontamenetelmiä käsiteltiin markkinaoikeudessa vuoden aikana. Uudet menetelmät painottuvat kustannusvastaavuuteen ja varmistavat riittävien investointien tekemisen.

Päästökauppapuolella virastossa valmistauduttiin uuden polttoaineen jakelun päästökaupan (ETS2) käynnistämiseen. ETS2-päästökaupan piiriin tulevien toimijoiden päästöjen tarkkailu- ja raportointivaatimukset käynnistyvät vuoden 2025 alusta.

Vuoden alussa virasto käynnisti liittojen kanssa neuvottelut uusista jaksoa 2026–2035 koskevista energiatehokkuussopimuksista. Neljästä sopimusalaista kolmen keskeisimmän neuvottelut saatiin sopimussäiltöjen osalta lähes valmiiksi vuoden loppuun mennessä.

Muita vuoden 2024 aikana viraston keskeisillä tehtäväalueilla tapahtuneita yhteiskunnallisesti merkittäviä asioita on kuvattu yksityiskohtaisesti Energiaviraston vuotta 2024 koskevassa toimintakertomuksessa.

Energiaviraston yhteiskunnallisen vaikuttavuuden panos on ollut vuonna 2024 kokonaisuutena arvioiden hyvä.

Toiminnallinen tehokkuus

Energiavirastolle on asetettu toiminnalliseen tuloksellisuuteen liittyviä tulostavoitteita, jotka kuvaavat toiminnan tuottavuutta, taloudellisuutta ja asiakastyytyväisyyttä.

Vuonna 2024 Energiaviraston digitaalista toimintaa tukeva järjestelmäkehitys on jatkunut kymmenessä eri investointiprojektissa ja 13 järjestelmään on tehty ylläpitäviä töitä. Järjestelmäkehityksen painopiste on ollut vahvasti uuden kehittämisessä. Myös Energiaviraston uusi strategia edellyttää digitalisaation osalta strategisten kehittämistarpeiden tunnistamista.

Energiamarkkinoiden valvonnan ja edistämisen taloudellisuuden osalta vuodelle 2024 asetettua tavoitetta (sähkö- ja maakaasuvalvonnan toimintakulut per kWh:n ja maakaasun kulutus <0,005 c/kWh) ei aivan saavutettu ja tunnusluku heikkeni edellisvuodesta. Tunnuslukua nostivat toimintakulujen kasvu. Toimintakulut kasvoivat edellisvuodesta noin 7 prosenttia johtuen puhtaan energian paketin toimeenpanon aiheuttamista lisätehtävistä sekä energiakriisin takia jälkikäteen maksettujen sähköhyvitysten toimeenpanosta.

Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuusprosentti on vaihdellut vuosittain ja oli 81 prosenttia vuonna 2024 (81 prosenttia myös vuonna 2023). Kustannusvastaavuuden kolmen vuoden keskiarvo on 86 prosenttia. Maksullisten suoritteiden kustannusvastaavuus tulee paranemaan, kun Energiaviraston maksullisia suoritteita koskeva työ- ja elinkeinoministeriön asetus uusitaan vuoden 2025 aikana.

Toiminnalliselle tehokkuudelle asetettuja tulostavoitteita ei kaikilta osin täysin saavutettu, mutta kokonaisuutena arvioiden toiminallinen tehokkuus on ollut vuonna 2024 hyvällä tasolla. Myöskään vuotta 2024 koskevassa tilintarkastuksessa ei toiminnallisesta tehokkuudesta esitettyjen tietojen osalta tullut esiin olennaista huomautettavaa.

Tuotokset ja laadunhallinta

Energiavirastolle on asetettu viraston kaikille toimintasektoreille tuotoksiin ja laadunhallintaan liittyviä tulostavoitteita, jotka virasto on täyttänyt kokonaisuutena arvioiden hyvin.

Tuotoksia on kuvattu laadullisesti yksityiskohtaisella tasolla Energiaviraston vuotta 2024 koskevassa toimintakertomuksessa. Toimintakertomuksessa on myös esitetty vertailutietoa esim. viraston eri toimintojen suoritelmääristä ja kustannuskehityksestä.

Viraston onnistumista asiakastyössä mitataan sidosryhmätutkimuksella. Säästösyistä Energiavirasto ei teettänyt vuonna 2024 sidosryhmäkyselyä. Taloustilanteen salliessa virasto teettää seuraavan kerran loppuvuodesta 2025 Luottamus & Maine -tutkimuksen jatkona aiempien vuosien tutkimuksille.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Yhteisarvosana työtyytyväisyydestä vuonna 2024 oli 3,96 kun se vuonna 2023 oli 3,97. Tulossopimuksessa asetettu tavoite vuodelle 2024 oli >4,0. Henkilöstökyselyn yhdeksästä osa-alueesta osassa oli nousua ja osassa laskua edelliseen vuoteen verrattuna.

Viraston henkilöstövoimavarojen käytön haasteena on perinteisesti ollut lisääntyvien tehtävien ja resursien yhteensovittaminen. Viraston tehtävät ovat usean vuoden ajan lisääntyneet EU-taustaisen ja myös kotimaisen energiapolitiittisen ohjauksen lisääntyessä. Viraston tehtävien täyttämisen edellyttämien henkilöresurssien varmistaminen säilyy haasteena myös jatkossa. Erityistä haastetta viraston toimintaan tuovat valtiontalouden säästötavoitteet, joiden kohdistumiseen myös Energiaviraston rahoitukseen viraston on varauduttava.

2. Käytettyjen tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulostavastuun kannalta sekä ministeriön kanta kehittämistarpeisiin

Energiaviraston toiminnan raportointi on ollut riittävää ja virasto on niukasta budjettirahoituksesta huolimatta pyrkinyt systemaattisesti vastaamaan sille asetettuihin tulostavoitteisiin. Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen raportointi on kattanut tulossopimuksen kaikki osa-alueet. Tulostavoitteiden toteutuminen ja poikkeamat tavoitteista on raportoitu ministeriön näkökulmasta asianmukaisesti.

Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuksessa vuodelta 2024 ei ole ilmennyt huomautettavaa. Tilintarkastuskertomuksessa todetaan, että tarkastuksen perusteella talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu, eikä tarkastuksessa ole sisäisen valvonnan osalta tullut esiin olennaista huomautettavaa.

3. Toimenpiteet, joihin Energiaviraston on ryhdyttävä ja joihin ministeriö ryhtyy tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Ministeriö toteaa Energiaviraston saavuttaneen sille asetetut keskeiset vaikuttavuus- ja tuloksellisuustavoitteet kokonaisuutena arvioiden hyvin. Energiavirasto on toiminut hallinnonalan strategisten tavoitteiden ja tulossopimuksessa sovittujen strategisten tavoitteiden mukaisesti.

Valtiontalouden tarkastusviraston antamassa, Energiaviraston vuoden 2024 toimintaa koskevassa tilintarkastuskertomuksessa ei ole esitetty huomautettavaa viraston toiminnasta. Energiaviraston tulee kuitenkin huomioida tilintarkastajan vuosiyhteenvedossa mainitut ja viraston johdon tietoon saatetut asiat.

Valtionhallinnon säästötavoitteet tuovat myös Energiavirastolle erityistä tehtävien ennakointi-, suunnittelu- ja organisointivastuuta. Vuonna 2024 allokoitujen säästötavoitteet eivät kohdistuneet virastoon, mutta vuoden 2025 puoliväliriihessä päätettiin lisäsäästötavoitteista, joiden kohdentuminen tarkentuu vuoden 2025 aikana. Mahdollisten säästöjen vaikutuksista viraston toimintaa on tarpeen keskustella alkusyksyn välitulosneuvottelussa ja varsinaisessa tulosneuvottelussa vuoden lopulla. Virasto tekee jatkosakin yhteistyötä tulosohjaavan osaston kanssa budjetti- ja kehysvalmisteluissa riittävien resurssien turvaamiseksi. Ministeriö seuraa tilannetta ja mahdollisuuksien mukaan esittää lisäresursseja virastolle.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden osalta viraston kanssa on sovittu, että virasto ja ylijohtaja viestivät aktiivisesti ajankohtaisista ja erityisesti yhteiskunnallista huomiota saavista asioista.

Riku Huttunen
Osastopäällikkö, ylijohtaja

Markku Kinnunen
Neuvotteleva virkamies

Työ- ja elinkeinoministeriön kannanotto Valtiontakuurahaston tilinpäätöksestä vuonna 2024

Valtiontakuurahaston tarkoituksena on turvata Finnvera Oyj:n antamien vientitakuiden, takausten ja muiden valtiontakuurahastolain (444/1998) 4 §:ssä tarkoitettujen sitoumusten täyttäminen, joista valtio vastaa. Rahaston tehtävänä on toimia valtiontakuurahastolain 4 §:n nojalla puskurina valtion budjetista Finnvera Oyj:n suuntaan valtion takuu- ja erityistakaustoiminnassa. Operatiivinen toimija Valtiontakuurahaston vastuulla olevassa takuu- ja erityistakaustoiminnassa on valtion omistama erityisrahoitusyhtiö, Finnvera Oyj.

Rahaston toiminnan luonne on pääasiallisesti tekninen. Työ- ja elinkeinoministeriön Valtiontakuurahastosta vastaava ohjausyksikkö ei ole asettanut rahastolle tulostavoitetta rahaston toiminnan teknisen luonteen sekä rahaston ja Finnvera Oyj:n välisen työnjaon johdosta. Tulostavoitteiden asettaminen sekä niiden toteutumisen mittaaminen ja seuranta vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan osalta tehdään Finnvera Oyj:n rahoitus-toiminnalle.

Rahasto saa varansa valtiontakuurahastolain 11 §:ssä tarkoitettuihin vastuusitoumuksiin liittyvistä takaisinperintäsaatavista, valtion talousarviossa rahastolle siirrettäväksi osoitettavasta määrärahasta, erityisrahoitusyhtiön rahastoon siirtämistä varoista ja mahdollisesta rahastolainasta suoritettavista maksuista. Aiemmin, kun rahastolla oli vielä vastuukantaa, se sai varoja myös takuumaksuista. Rahaston varat ovat osa valtion yleistä kassavarantoa, jonka hoitamisesta vastaa Valtiokonttori. Rahaston pääoma sijoitetaan osana valtion yleistä kassahallintoa. Rahaston pääoman sijoittamisesta saatavia tuottoja ei tulouteta rahastoon, minkä johdosta rahaston pääoman tuotolle ei ole asetettu tavoitetta.

1. Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä tulostavoitteiden toteutumisesta

Tilikauden 2024 toiminta ja tulos

Vientitakuu- ja erityistakauskanta oli vuoden 2024 lopussa 21,1 mrd. euroa. Vastuukanta laski edellisen vuoden lopusta 1,8 mrd. euroa. Suurimpia yksittäisiä vastuumaita ovat Yhdysvallat, Suomi, Saksa ja Brasilia. Vastuukannasta 81 prosenttia sijoittuu vähäriskisiin ns. korkean tulotason maihin ja 19 prosenttia poliittisen riskin maihin (OECD maaluokat 1–7). Luvuista on vähennetty suojausten vaikutukset.

Toimialoista telakoiden ja varustamoiden osuus oli vuoden 2024 lopussa 50 prosenttia (50 %), metsävas-tuiden osuus 15 prosenttia ja televastuiden osuus 15 prosenttia. Vientitakuuvastuiden voimakas nousu vuodesta 2014 lähtien on johtunut pääosin telakoiden saamista suurista risteilijätalauksista, joiden rahoitukseen Finnvera on osallistunut. Suurin osa näistä tilauksista jonoutuu ajallisesti usealle vuodelle telakan rakennuskapasiteetin mukaan, ennen kuin alukset rakennetaan. Tästä syystä erityisesti aluskanta on kas- vanut voimakkaasti. Suuret yksittäiset vastuut tai vastuiden toimiala- ja maakeskittymät luovat myös ris- kikeskittymiä. Merkittävimmän yksittäisen keskittymän muodostaa telakka- ja varustamosektori, joka säilyy suurimpana myös tulevaisuudessa. Suuria riskejä tai riskikeskittymiä pyritään suojaamaan aina mahdollisuuksien mukaan.

Vientitakuukannasta yritysvastuiden osuus oli vuoden 2024 lopussa 20,2 miljardia euroa, pankkivastui- den osuus 0,6 miljardia euroa ja suvereenivastuiden osuus 0,1 miljardia euroa vuoden. Nostettua vas- tuuta oli 14,1 miljardia euroa ja nostamatonta (ml. tarjoukset) 6,8 miljardia euroa, joka suurimmalta osin tulee nostetuksi useiden vuosien aikajaksolla tulevaisuudessa.

Vastuista 32 prosenttia (32 %) oli parhaimmissa ns. investointitason riskiluokissa AAA – BBB- ja loput muissa riskiluokissa BB+ – D. Vuoden 2023 loppuun verrattuna vientitakuiden riskiluokajakautuma on py- synyt lähes samana, mutta silti edelleen selvästi heikompana kuin ennen koronavirusta. Erityisesti ristei- lytoimialan riskiluokat heikentyivät merkittävästi koronaviruksen vaikutusten vuoksi.

Riskien suojausta hoidetaan aiempaan tapaan muiden vientitakuulaitosten ja yksityisten vakuutusyhtiöiden kanssa tehdyillä jälleenvakuutussopimuksilla, joilla vakuutusyhtiöt ottavat osan luottoriskistä kan-
taakseen. Sopimusten laskettu mahdollinen maksimikorvaus oli vuoden 2024 lopussa n. 1,5 miljardia eu-
roa, joka kattaa noin 7 prosenttia nostetusta vastuukannasta.

Suuret riskikeskittymät, epävarmuus maailman taloudellisesta ja poliittisesta kehityksestä sekä yksittäi-
set suurten yhtiöiden tapahtumat vaikuttavat vientitakuuportfolion riskitasoon. Mahdolliset tappio-odo-
tukset lyhyellä aikavälillä ovat keskittyneet muutamaisiin yksittäisiin yhtiöihin risteily- ja telakkatoimialalta.
Epävarmuus riskin kehittymisestä tai tappioista ovat edelleen suurehkoja vuonna 2024 ja puskurivaroja
rasittavat edelleen tappiovaraukset. Finnveran arvion perusteella Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainaan ei
tämänhetkisen tiedon mukaan aiheudu enää tarvetta Finnveralle valtioneuvoston rahastosta annettavalle li-
säpääomitukselle. Ukrainan jälleenrakentamissuunnitelmaan kuuluva Finnveralle vuoden 2024 talousar-
viossa annettu suostumus mahdollisti Finnveran Ukrainaan kohdistuvan viennin rahoituksen mahdollis-
ten luottotappioiden korvaamisen 50 miljoonaa euroon saakka.

Finnveran vientitakuuvaltuuden enimmäismäärä on 38 mrd. euroa, johon sisältyy 8 mrd. euron erityis-
riskinoton takausvaltuus.

Rahastoitujen varojen riittävyttä suhteessa Finnveran vastuukannan riskisyyteen luottoriskillä mitat-
tuna seurataan nostettuun vastuukantaan perustuen (nostetun kannan ennusteessa mukana nostamat-
tomat ja tarjousvastuut sen mukaan, miten ne tulevaisuudessa tulevat nostoon).

Valtioneuvoston rahasto arvioi Finnvera Oyj:n laskelmiin perustuen, että 31.12.2024 tilanteen mukaisen nos-
tetun vastuukannan (14,1 mrd. euroa) riskitaso ylittää rahastoitujen varojen määrän selkeästi. Riittä-
vyttä puskurivarioihin mittaava ES-riskiluku oli vuoden lopussa 2,1 mrd. euroa ja ennustevuosina tämän
tason ennakoidaan lähtevän laskuun ilman uusia merkittäviä kriisejä.

Tilanteessa 31.12.2024 valtioneuvoston rahastolla on varoja 1 115 milj. euroa, joista 349 milj. euroa on si-
dottu 4.2.2021 tehdyn rahastomaksupäätöksen myötä syntyneen velan maksamiseen Finnveralle. Finn-
veran taseen vienti- ja erityistakaustoiminnan rahastossa oli vuoden 2024 lopussa varoja 511,4 milj. eu-
roa ja Finnveran vuoden 2024 vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan voitto 167,8 milj. euroa on siirretty
sinne kevään 2025 yhtiökokouksessa.

Valtioneuvoston rahaston 2024 tulos oli 5 084 613,89 euroa ylijäämäinen, edellisen vuoden tulos oli 4 078
482,46 euroa ylijäämäinen.

Tilikauden ylijäämä oli 5,08 milj. euroa, kun talousarviossa tuloksen ennustettiin muodostuvan 2,17 milj.
euroa ylijäämäiseksi. Tämä ero johtuu vakautussopimussaamisten ja niiden perusteella kertyvät takaisin-
perinnän positiivisesta kehityksestä. Takaisinperintäsaamisten muutoksen ennakoitiin talousarviossa
olevan 2,6 miljoonaa euroa ja tilinpäätöksessä toteumaksi muodostui 1,0 miljoonaa euroa. Tämä 1,7 mil-
joonan euron tuloksen kannalta positiivinen ero selittyy USD:n ja euron välisellä valuuttakurssikehityk-
sellä. Eli takaisinperintäsaamisten määrä kasvoi USD:n vahvistumisen myötä. Toinen saamiskannan kas-
vuun vaikuttava pienempi tekijä oli se, että Argentiinan vakautussopimussaamisten arvostusprosenttia
korotettiin 60 prosentista 70 prosenttiin.

Takaisinperintäsaamisista kertyi takaisinperintää 1,31 milj. euroa talousarviossa arvioitua enemmän. Ta-
kaisinperintäsaamisten kokonaismäärästä (nimellisarvo 181,8 milj. euroa ja kirjanpitoarvo 13,7 milj. eu-
roa) merkittävä osa (nimellisarvosta 72 % ja kirjanpitoarvosta 99,6 %) on Pariisin klubissa solmittuun va-
kautussopimukseen perustuvia. Valtioneuvoston rahastolla on vakautussopimukset seuraavien velallismai-
den kanssa: Argentiina (saamisten kirjanpitoarvo nimellisarvosta laskettuna tilinpäätöksessä 70 %), Irak
(10 %), Kuuba (10 %) ja Pakistan (30 %). Argentiinan saamisten arvostusprosentti nousi vuoden takaiseen

verrattuna 10 %-yksikköä (60 % -> 70 %). Irakin, Kuuban ja Pakistanin saamisten arvostusprosentit säilyivät vuoden 2024 tilinpäätöksessä samana kuin vuotta aiemmin. Vakautussopimusten arvostus tehdään maakohtaisesti OECD-arvostusmalliin ja Finnveran takaisinperintäarvioon perustuen. Korean kansantassavallan (Pohjois-Korea), Zimbabwen ja Libyan järjestämättömät saamiset on arvostettu nolnaan.

2. Raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulosvastuun kannalta sekä kehittämistarpeet

Valtiontakuurahaston tilinpäätöksessä on seuraavat osat: 1. Toimintakertomus, johon kuuluvat johdon katsaus, toiminnan tehokkuus, tilinpäätösanalyysi sekä sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma sekä 2. Tilinpäätöslaskelmat ja liitteenä annettavat tiedot käsittäen tuotto- ja kululaskelman, taseen, rahoituslaskelman sekä tilinpäätöksen liitetiedot. Tiedot esitetään kahdelta vuodelta.

Rahaston tilinpäätöksessä ei esitetä tarkentavaa tunnuslukuanalyysiä valtion vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan tuloksellisuudesta ja kannattavuudesta. Sen sijaan Finnvera Oyj esittää vuosikertomuksessaan yksityiskohtaisempaa tilasto- ja vertailuaineistoa vientitakuu- ja erityistakaustoiminnasta kokonaisuutena.

Tilintarkastajat ovat 27.2.2025 lausuntonaan tilikaudelta 1.1.-31.12.2024 esittäneet, että tilinpäätös antaa valtion talousarviosta annetussa laissa ja asetuksessa tarkoitettulla tavalla oikean ja riittävän kuvan rahaston toiminnan tuloksesta, tuloksellisuudesta ja taloudellisesta asemasta ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Valtioneuvosto on 27.3.2025 vahvistanut valtiontakuurahastosta annetun lain nojalla rahaston tilinpäätöksen vuodelta 2024.

Ministeriön näkökulmasta raportointi on toteutettu asianmukaisesti. Valtiontakuurahaston toiminnan raportointi on ollut riittävää ja se on kattanut kaikki osa-alueet. Ministeriö toteaa, ettei rahaston tilinpäätös ja siitä annettu tilintarkastuskertomus anna aihetta toimenpiteisiin.

3. Toimenpiteet tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Ministeriö arvioi, että valtiontakuurahasto on suoriutunut hyvin valtiontakuurahastolain mukaisista tehtävistään vuonna 2024. Ministeriö on kiinnittänyt huomiota siihen, että valtiontakuurahaston johtokunta on huolellisesti jatkanut koronapandemian jälkeisten vaikutusten seurantaan.

Ministeriö, Finnvera ja valtiontakuurahaston johtokunta ovat seuranneet vastuukannan ja riskiaseman kehitystä sekä puskurivarojen tasoa tehostetusti koronapandemia-aikana ja sen jälkeen. Ministeriö kiinnittää huomiota siihen, että maailman taloudellinen ja poliittinen tilanne on heikentynyt koronapandemian ja Ukrainan sodan seurauksena. Viimeiset merkit kauppasotien mahdollisista syntyemisistä eivät helpota tilannetta. Rahoituslaitosten ja vientiyritysten luottoluokitukseen, vakautussopimusten arvostukseen sekä valtioiden kykyyn noudattaa solmittuja sopimuksia on aiheutunut merkittäviä muutoksia, ja vaikka Finnvera on pystynyt purkamaan korona-aikana tehtyjä luottotappiokirjauksia osittain, ministeriö korostaa, että rahastoitujen varojen riittävyys arvioimiseen liittyy edelleen huomattavaa epävarmuutta. Finnvera Oyj:n vastasyklinen mandaatti erityisrahoituslaitoksena, suuret riskikeskittymät, epävarmuus maailman taloudellisesta ja poliittisesta kehityksestä ja yksittäiset suurten yhtiöiden tapahtumat ovat viime vuosina vaikuttaneet riskitasojen nousuun vientitakuu- ja erityistakaustoiminnassa. Vaikka Finnvera kykeni osittain purkamaan vuoden 2023 ja 2024 aikana risteilyvarustamoiden ja Venäjä-vastuiden tappiovarauksia, on mahdollista, että luottotappiokirjauksia joudutaan uudestaan lisäämään tai luottotappioita voi realisoitua. Ministeriö toteaa, että valtiontakuurahaston johtokunnan tulee edelleen seurata yleistä taloudellista kehitystä sekä Finnvera Oyj:n vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan tilannetta turvataksaan valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetun lain 4 §:ssä tarkoitettujen valtion vastuulla olevien sitoumusten täyttäminen ja Finnveran vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan jatkuvuus.

4. Toimenpiteet, joihin ministeriö ryhtyy tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Ministeriö toteaa, että se jatkaa vuonna 2025 taloudellisten ja poliittisten epävarmuustekijöiden aiheuttaman tilanteen kehittymisen sekä Finnveran taloudellisen tilanteen seurantaan.

Ministeriö on vuonna 2023 aloittanut lainsäädäntöhankkeen valtion julkista vienninrahoitusjärjestelmää sekä Finnveraa ja sen toimintaa sääntelevän säädöskokonaisuuden uudistamiseksi. Hallituksen esitys eduskunnalle lainsäädäntökokonaisuudesta on tarkoitus antaa touko-kesäkuun 2025 aikana. Esityksen mukaan valtioneuvoston rahasto tulisi säilymään jatkossakin puskurina siltä varalta, että Finnvera ei kykene vastaamaan vientitakuista ja muista valtion vastuulla olevista sitoumuksistaan. Hallituksen esityksen mukaan valtioneuvoston rahaston johtokunta mahdollisesti poistuisi ja työ- ja elinkeinoministeriö ottaisi vastuulleen johtokunnalle kuuluneet tehtävät ja päätökset.

Juhapekka Ristola
Osastopäällikkö

Jyrki Orpana
Johtava asiantuntija

Työ- ja elinkeinoministeriön kannanotto Valtion ydinjäterahaston tilinpäätöksestä vuonna 2024

Työ- ja elinkeinoministeriö arvioi tässä asiakirjassa rahaston tuloksellisuutta ja sen kehittymistä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumista. Ministeriö ottaa myös kantaa raportoinnin perusteiden asianmukaisuuteen ohjauksen ja tulosvastuun kannalta sekä niiden kehittämistarpeisiin. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö toteaa toimenpiteet, joihin ministeriö ryhtyy tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi.

1. Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Varautumisrahasto

Valtion ydinjätehuoltorahaston tehtävänä on kerätä, pitää tallessa ja turvaavasti sijoittaa ne varat, jotka tulevaisuudessa tarvittaisiin ydinjätteistä huolehtimiseksi, mikäli jätehuoltovelvolliset eivät kykenisi itse huolehtimaan niistä. Rahaston sijoitustoimintaa on lisäksi kehitetty vuoden 2022 alusta alkaen siten, että rahaston varoilla voidaan pitkällä aikavälillä saada aiempaa parempaa tuottoa.

Rahaston varat kerätään jätehuoltovelvollisilta organisaatioilta, joilla on huolehdittavanaan ydinjätteitä. Tällaisia organisaatioita olivat vuonna 2024 Fortum Power and Heat Oy (myöhemmin FPH), Teollisuuden Voima Oyj (myöhemmin TVO) ja Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy.

Lisäksi Posiva Oy:n (myöhemmin Posiva) toiminnan aloittamiseen on valmistauduttu. Varautumisrahastossa FPH:n ja TVO:n osuuksiin kuuluvia Posivalle allokoituja varoja siirretään Posivalle vuoden 2025 aikana. Siirrot tehdään jätehuoltomaksujen suorittamisten tai mahdollisten ylijäämien palautusten yhteydessä Valtion ydinjätehuoltorahaston tilinpäätöshetken 31.12.2024 arvon mukaisista rahasto-osuuksista. Siirrot perustuvat työ- ja elinkeinoministeriön taloudellisen varautumisen päätöksiin (VN/19427/2024-TEM-8, VN/19431/2024-TEM-8, VN/19822/2024-TEM-8). Varautumisrahaston tase oli vuoden 2024 lopussa noin 3,1 miljardia euroa (vuonna 2023 noin 2,8 euroa). Rahaston varat kattavat tällä hetkellä kaikki arvioidut jätehuoltovelvollisten tähän mennessä kertyneen ydinjätteen huoltoon tarvittavat kustannukset.

Varautumisrahaston voitto oli vuonna 2024 noin 197,6 miljoonaa euroa (vuonna 2023 voittoa 153,8 miljoonaa euroa). Varautumisrahaston sijoitustoimintaa voidaan siten pitää vuonna 2024 onnistuneena. Voiton mahdollisti kiinteäkorkoisten joukkovelkakirjojen hintojen nousu ja varainhoitosalkkujen markkina-arvojen nousu pääasiassa osakemarkkinoiden hyvän tuoton seurauksena vuoden 2024 aikana. Varautumisrahaston voitto siirretään ydinenergialain 51 §:n nojalla Fortum Power and Heat Oy:llä ja Teollisuuden Voima Oyj:llä sekä Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:llä rahastossa olevien rahasto-osuuksien lisäyksiksi siinä suhteessa kuin vastaavat rahasto-osuudet ovat kalenterivuoden aikana olleet rahaston varoina.

Jätehuoltovelvollisilla ja heidän osakkeenomistajillaan on oikeus lainata turvaavia vakuuksia vastaan enintään 60 % jätehuoltovelvollisen rahasto-osuudesta. Vuonna 2023 takaisinlainausmahdollisuutta kolmen vuoden lainaperiodiksi käytti Fortum Power and Heat Oy:n osakkeenomistaja Fortum Oyj (60 %) ja Teollisuuden Voima Oyj (noin 49,9 %). Valtio ei käyttänyt takaisinlainausoikeuttaan. Takaisinlainaus on myönnetty vuonna 2023 kolmeksi vuodeksi.

Rahasto antoi Valtiokonttorin tehtäväksi sijoittaa lainaustoiminnan jälkeen rahastoon jääneet varat valtion sarjaobligatioihin (n. 23,8 %) aikaisempien vuosien tapaan, ja edellä mainitun ydinenergialain vuonna 2021 tapahtuneen muutoksen mukaisesti muuhun sijoitustoimintaan

ulkoistettujen varainhoitajien (n. 26,9 %) kautta siten, että kummankin sijoitusten osuus oli lain mukaisesti vähintään 20 % rahaston varoista.

Rahaston käytössä oleva lainaustoiminta ja muu sijoitustoiminta ovat ydinenergiain periaatteiden mukaisia. Merkittävin rahaston käyttämä harkinta liittyy Varautumisrahaston varojen takaisinlainaukseen ja erityisesti siihen liittyvien vakuuksien arviointiin sekä sijoitustoimintaan liittyviin riskeihin.

Tutkimusrahasto

Valtion ydinjätehuoltorahastoon kuului lisäksi yksi tutkimusrahasto. Tutkimusrahastoon kerätään vuosittain ydinlaitosten haltijoilta ja jätehuoltovelvollisilta varoja jaettavaksi alan tutkimustoimintaan. Vuonna 2024 tutkimusvaroja jaettiin yhteensä noin 7,7 miljoonaa euroa (vuonna 2023 noin 7,5 miljoonaa euroa). Rahaston käytössä oleva tapa kerätä ja jakaa varoja on ydinenergiain periaatteiden mukainen.

2. Raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulostavastuun kannalta sekä kehittämistarpeet

Valtion ydinjätehuoltorahaston johtokunta hyväksyi vuoden 2024 tilinpäätöksen 29.1.2025. Tilinpäätöksessä on seuraavat osat: johdon katsaus, toiminta-ajatus ja tehtävät, toiminta ja talous tarkastelu- vuonna erillisrahastoittain, toiminnan tuloksellisuus, johtokunta, sijoitusneuvottelukunta, rahaston henkilöstö, maksetut palkkiot, eläkeasiat, tilintarkastajat, sisäinen valvonta, tuotto- ja kululaskelma, tase, rahoituslaskelma, liitteet, tilikirjat ja tositenumerosarjat. Tiedot esitetään erillisrahastoittain kahdelta vuodelta.

Tilintarkastus on suoritettu 7.2.2025. Toinen kahdesta tilintarkastajista oli JHT-tilintarkastaja ja toinen KHT-tilintarkastaja. Rahaston tilintarkastajilla ei ole ollut huomauttamista rahaston tilinpäätöksestä.

Ministeriö on 13.3.2025 vahvistanut Valtion ydinjätehuoltorahaston tilinpäätöksen asian oltua valmistavasti käsiteltävänä valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnassa 13.3.2025.

Ministeriön näkemyksen mukaan rahaston raportointi on ollut asianmukaista ja riittävää ohjauksen ja tulostavastuun kannalta. Ministeriön näkemyksen mukaan raportointia voidaan edelleen kehittää huomioimaan selkeämmin ydinenergiain ja sen nojalla annettujen asetusten asettamien vaatimusten toteutus. Ministeriön näkemyksen mukaan jätehuoltovelvollisten suojaosuuksien kattamistapa ja mahdollisesti käytetyt vakuudet tulisi jatkossa kuvata tilinpäätöksessä rahastolainojen vakuuksien tapaan. Lisäksi suojaosuuksien kattamisen jaksottumisen soveltamis- tapa olisi kuvattava tilinpäätöksessä. Ministeriö pyytää myös selkeyttämään tilinpäätöksessä jatkossa sen, sisältävätkö rahastotavoitteet ja rahasto-osuudet suojaosuuden. Talousarvioesitysvaiheessa tulee huolehtia riittävien henkilöstö- ja kehittämisresurssien budjetoinnista. Tilinpäätöksessä tulisi mainita jätehuoltovelvollisten rahastoon maksamat tutkimusmaksut. Vuoden 2023 alussa muodostetusta tutkimusrahastosta on tarkoituksenmukaista käyttää yhtä vakiintuvaa nimeä. Lisäksi ydinjätehuoltorahaston on tarpeen valmistautua ydinenergiain kokonaisuudistuksen tuomiin mahdollisiin muutoksiin.

3. Toimenpiteet, joihin ministeriö ryhtyy tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Valtiontalouden tarkastusvirasto ei tarkasta Valtion ydinjätehuoltorahaston tilinpäätöstä eikä tässä kannanotossa siten ole käytettävissä tarkastusviraston tarkastusraporttia.

Työ- ja elinkeinoministeriön näkemyksen mukaan Valtion ydinjätehuoltorahaston toiminta ja tilinpäätös vuodelta 2024 vastaavat valtioneuvoston asettamia tavoitteita. Ministeriöllä ei ole huomauttamista Valtion ydinjätehuoltorahaston toiminnasta eikä tilinpäätöksestä varainhoitovuodelta 2024. Rahasto on vuonna 2024 täyttänyt sille asetetut tulostavoitteet. Varautumisrahastoa koskevat tulostavoitteet vuodelle 2025 on sovittu ministeriön ja rahaston vuosittaisessa tulosneuvottelussa marraskuussa 2024. Tulostavoitteet kohdistuvat rahaston hallinnon tehokkaaseen hoitamiseen vuosikellon mukaisesti ja onnistuneeseen sijoitussalkun riskien hajauttamiseen ja arvon kasvattamiseen markkinoiden kehitys ja varainhoitajasalkun allokatio huomioiden. Lisäksi tavoitteena on sijoitusten täsmällisempien vaikuttavuus- ja kestävyystavoitteiden määrittäminen.

Riku Huttunen
Osastopäällikkö, ylijohtaja

Miia Saarimäki
Erityisasiantuntija